

Saksbehandler: Liv Janne Dehlin

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i Komiteen for Internasjonale Spørsmål (KISP) 5.-6. mars 2007
(*vedlagt*)
2. Protokoll fra møte i Teologisk Nemnd 15.-16. mars 2007 (*vedlagt*)
3. Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité 13. mars 2007 (*vedlagt*)
4. Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 08.02.2007 (*vedlagt*)
5. Protokoller fra møter i Samarbeidsrådet for tros- og livsynssamfunn 30. jan. 2007 og 28. mars 2007 (*vedlagt*)
6. Referat fra møte i LVFs nasjonalkomité 8. mars 2007 (*ettersendes*)

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

KISP medlemmene

Dato: 22.03.2007

Vår ref: 07/28-5 GLI

Deres ref:

Protokoll fra KISP-møtet 5. og 6. mars 2007

Tilstede: Karin Dokken, Arne Dale, Estrid Hessellund, Guro Almås, Harald Gundersen, Kjetil Fretheim, Kristin Sommer Bjørnson, Marit Skjeggstad, Ragnhild Dybdahl, Raag Rolfsen, Sigbjørn Skåden, Stig Lægdene, Gard Lindseth (sekretær)

Fravær: Kari Jordheim, Håvard Aagesen, Estrid Hessellund (sak KISP 03/07) og Sigbjørn Skåden (sak KISP 03/07 og KISP 04/07), Ragnhild Dybdahl (KISP 06/07) og Kjetil Fretheim (KISP 06/07)

KISP 01/07: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak:

Ny sak meldt inn til dagsorden av Ragnhild Dybdahl (KISP 08/07)
KISP godkjenner innkallingen og den nye dagsorden.

KISP 02/07: Orienteringsrunde KISP/MRU

Trine Stensen Lunde (leder i MRU) orienterte om hovedsakene MRU har jobbet med den siste tiden.

1. Dalitene og kasteproblematikk. Norge har ikke noen menneskerettighetsdialog med India. Det er laget en Handlingsplan for India (fra 2005) som ikke nevner MR-spørsmål. MRU jobber med å arrangere et seminar om Norges forhold til India – med fokus på kasteproblematikk og norsk næringslivs økende engasjement i India.
2. Homofili og Menneskerettigheter. MRU laget august 2006 en uttalelse om homofile samboendes rett til vigslende stillinger i kirken basert på menneskerettighetene. Uttalelsen har vakt interesse innad i kirkerådet og blant enkelte biskoper, og temaet "homofili og MR" blir viktig fremover mot Kirkemøtet 2007.
3. Verdiparagraf i grunnloven. Dette spørsmålet har vært oppe flere ganger i MRU. Grunnet kompleksiteten og viktigheten av denne saken, har vi ikke klart å komme til konklusjon i utvalget omkring denne tematikken. Saken behandles på nytt i MRUs møte i mai 2007.
4. Kirkens Hus og tilrettelegging for funksjonshemmede. MRU har tatt opp denne saken flere ganger ved flere anledninger.

5. Midt-Østen. Et av hovedpoengene i MRUs diskusjoner har vært hvordan en kan bedre koble sammen spørsmål knyttet til religionsfrihet og religionsdialog.

Innspill fra KISP til MRU:

Diskusjon om stat/kirke og verdiparagraf.

Kan MRU utrede videre hvorvidt statskirken er et brudd mot menneskerettighetene?

Minoritetsrettigheter: Ta opp samiske rettighetsspørsmål. Har MRU planer om å ta opp dette? Noen ting å se på er: Tilrettet helsetilbud for samisk talende og rettigheter for samer i Russland.

Hvordan skal relasjonen mellom KISP/MRU være i fremtiden? Dette spørsmålet rakk ikke KISP/MRU å diskutere.

Vedtak:

1. KISP takker MRU for orienteringen.
2. KISP vil komme tilbake til MRU med hensyn til å finne en person fra KISP som kan sitte i MRU.
3. KISP merker seg at Kirkens Hus fortsatt ikke er godt nok tilrettelagt for funksjonshemmede og beklager dette.

KISP 03/07: Midt-Østen. Innspill til Mellomkirkelig råds Midt-Østen strategi

Innledning av Anne Veiteberg, Programkoordinator i Kirkens Nødhjelp for Midt-østen: Hvorfor er det viktig med et kristent nærvær i Midt-Østen?

(se protokollens vedlegg for innledningen).

Diskusjon:

Hvorfor er det viktig med et kristent nærvær i området? Et kristent nærvær er ikke noen selvfølge lenger. Vi kan tenke rundt det å sikre et kristent nærvær, som diskusjonen rundt kvotering (jf. kvinnekampen). Kirken fortjener vår støtte fordi kirken har utviklet sosiale tjenester som kommer hele befolkningen til gode

Hva vil et kristent nærvær si? Kan det skape unødige provokasjoner å fokusere på at det skal være et kristent nærvær? Kanskje er det bedre å si et "økumenisk nærvær"? Det er et sterkt økumenisk samarbeid i Israel/Palestina forenet i kampen mot okkupasjonen, men de ulike kirkene er likevel ikke flinke nok til å koordinere seg og det er rivaliserende dem i mellom.

Norge og Israel: Hvordan skal vi klare å skape en mer nyansert debatt her hjemme? Hvordan kan vi bygge bro mellom ulike kristne grupperinger i Norge.

Om dialog: KN har ikke religionsdialogen som sitt hovedfokus. Det vil heller diskutere brudd på menneskerettighetene. Trond Bakkevig har f.eks et annet fokus gjennom sitt dialogprosjekt, og det er bra at vi er flere aktører som jobber med ulike sider av konflikten.

Om forholdet til norsk UD. Gen sekr. Olav Fykse Tveit har hatt møte med Statssekr. Raymond Johansen som bekrefter at interessen for de kristne i hele Midtøsten er av stor interesse for departementet. Det er en forståelse av at kirken er viktig del av det sivile palestinske samfunnet og at hvis kirken lider, så lider hele samfunnet. Departementet skjønner også at det er viktig at det foregår en dialog på religiøse premisser.

Om Norges Kristne Råds Israel/Palestina dokument: Det er et viktig arbeid som er lagt ned og prosessen har vært brobyggende. Samtidig er dokumentet ikke radikalt nok. MKR/KISP bør gå inn for et mer radikalt produkt enn "Israel- Palestina". Hva skjer med bibelbruk teksten som KISP/Teologisk nemnd har begynt på?

Om MKRs Midt-Østen strategi:

- Det holdningsskapende arbeid i Norge er viktig. MKR bør gå mer aktiv inn i ledsagerprogrammet: Kunne vi sørge for at det til en hver tid er en norsk prest som er med i ledsager programmet? Kirkelige delegasjonsturer er også viktig. Det gjør at flere blir eksponert for situasjonen.
- Hvilke veier fører til fred? Strategien bør drøfte mer inngående hvordan en skaper fred. En rettferdig fred er viktig for å bevare det kristne nærværet.
- KV oppfordrer kirker til å markere 40 år med okkupasjon. Kunne dette være noe som MKR også kunne ta tak i.
- Religionsdialog: Dialogen må ha en "trickle down effect". Den må ikke bare skje på toppnivået. Dialogen må også inkludere kvinnene.
- Viktig å støtte israelske freds- og brobyggingsprosjekter.

Innledning v/ Sverre Lodgaard Direktør på NUPI: Vesten og politisk islam
(se protokollens vedlegg for innledningen).

Diskusjon:

Behov for å nyansere dette begrepet. Islamister bør forstås som grupperinger som mener islam har noe å tilføre politikken. Langt fra alle islamister er terrorister. Mange steder er islamister med å modernisere samfunnet. De kjemper mot korrupsjon og for sosial utjevning. AKP i Tyrkia er en slik type islamistisk parti. Det er feil å si at islam disponerer for terrorisme. Mange mennesker i islamske land er undertrykte og bruker terror som virkemiddel. Terror får imidlertid næring av en islamsk anskuelse. Det er mange som bevisst bruker islam som et virkemiddel for å vinne frem. Det er først når en innfører strenge Sharia lovgivninger, at det blir totalitært.

Sunni/sjia distinksjonen:

Dette er en viktig distinksjon. (se f.eks her for litt mer info

<http://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/tradisjoner/shia/1050>)

Iran er den store sjiamuslimske staten – og den sprer sin innflytelse via Syria og Libanon. Persere ser ned på arabere.

Om Hallgrim Bergs bok:

Se <http://www.haugenbok.no/visverk.cfm?va=1&cid=175210>

Berg bruker angsten, og ikke demokratiet, til å sette dette på dagsorden.

Det at den andre – muslimen – kommer inn, gjør at vi får et større rom. Vi blir ikke begrenset. Hva er en legitim respons på Bergs bok?

Legitim og legalt maktbruk i Afghanistan:

Er krigen folkerettstridig? Al Qaida hadde treningsleir i Afghanistan, så USA kunne påberope seg en rett til å gripe inn. De fleste folkerettseksperter mener det var legalt. Men, når okkupanten dreper, så øker tilslutningen til Taliban. Bruk av våpen i Sør-Afghanistan er urovekkende. Vi dras over en terskel.

Likeverd som forutsetning for dialog:

Det er selvfølgelig det beste om det er likeverdig for at en dialog skal fungere.

Men mange relasjoner er ikke likeverdige. Hvilke korrektiver kan en da bygge inn for å korrigere ulikevekten?

Arabiske lands engasjement i Palestina-konflikten:

I mange land brukes Palestina-konflikten og misnøyen mot Israel som en stabilisator i landene rundt omkring i Midt-Østen. Sosial misnøye, som følge av fattigdom og nød innad, kan snus om og rettes mot Israel istedenfor mot egen styresmakter.

All politikk må legitimeres:

USA tar utg. pkt i frihet, demokrati og kapitalisme. Deres politikk skal fremme dette. Har USA noen annen legitimeringsmulighet når de avviser FN, folkerett og andre verdier? De tenker: Det funket jo i Øst-Europa, da kunne det kanskje funke i Midt-Østen/Asia?

Vedtak:

KISP takker for innledningene. KISP håper at arbeidet med å lage en Midt-Østen strategi for DNK/MKR gis prioritet og vil særlig melde inne følgende momenter til det videre arbeidet.

1. Strategien må oppjusteres i sin form og kvalitet, og Den norske kirkes engasjement i Midt-Østen må begrunnes bedre enn i den nåværende strategien.
2. Situasjonen i Israel/Palestina er helt fundamental for å forstå den politiske situasjonen i de andre landene i Midt-Østen. Den nye strategien må gjenspeile dette.
3. Fokuset i strategien må utvides, og det må gis en bredere beskrivelse av de kristnes situasjon rundt om i Midt-Østen. Hvilke langsiktige og kortsiktige tiltak kan iverksettes for å demme opp mot emigrasjon i Midt-Østen?
4. Strategien bør bidra til å nyansere bildet av islam/islamisme. Kontakten mellom islamsk råd/DNK bør brukes i dette ærendet.
5. Strategien bør være mer solid i spørsmål knyttet til religionsdialog; både hva religionsdialog er, og hva den kan bidra med. Dialog handler ikke bare om å påvirke, men også å bli påvirket.
6. Arbeidet som KISP/TN har begynt på om ”bibelbruk i Israel/Palestina konflikten” må innarbeides i Strategien.
7. Strategien må prioritere saksfelt og tematikk som DNK særlig skal jobbe med.

KISP 04/07: Hva skjer med Afrika?

Innledning av

1. Karin Dokken: om Afrikansk sikkerhetspolitikk (se protokollens vedlegg for innledningen)

2. Halle Jørn Hansen om norsk Afrikapolitikk (se protokollens vedlegg for innledningen)

Diskusjon:

Hva er løsningene på krigene i Afrika hvis ikke de nye (sikkerhets) organisasjonene lykkes med sitt arbeid? De regionale organisasjonene er viktig og blir viktigere – men det må hele tiden diskuteres på hvilken måte de jobber og om deres strategier er effektive.

African union har et stort potensiale. Der legges det nå større vekt på regionale løsninger, og det samarbeides mer med subnasjonale organisasjoner.

Ressursutnyttelsen i afrikanske land (jf Statoil og Aker Kværners offensiv i Vest-Afrika) – burde forplikte land i nord til å ha en mer integrert og bevisst Afrika- politikk. Det er nesten hemmelighold i Norge om hva disse norske bedriftene gjør i disse områdene. Vi må ta olje for utvikling på alvor – og lage en norsk Afrikapolitikk. Fokus på demokrati og sivilsamfunn – mellom Norge og Afrikanske land – kommer helt i skyggen av næringslivssatsningen.

Vi ser nå hvordan en del vestlige land samarbeider om tiltak/politikk i forhold til Afrika f.eks. innenfor helse-området.

Vedtak

KISP takker for innledningene. På neste møte i KISP vil det tas sikte på å lage en uttalelse om norsk Afrikapolitikk.

KISP 05/07: AGAPE og økonomisk globalisering

Innledning v/ Marcelo Schneider, assistent til lederen i Kirkenes Verdensråd

I diskusjonen om AGAPE kan det være nyttig å gjøre et skille mellom det teoretiske/ideologiske som dokumentet har som utgangspunkt og de handlingsalternativene som er beskrevet i "AGAPES call to Action" presentert på Generalforsamlingen i Porto Alegre, februar 2006 (merk også at kapittel 6.3 i AGAPE dokumentet har et lignende "Call to Action"). Mens folk er uenige i den teoretiske/ideologiske innpakningen, er det lite uenighet om de handlingsalternativene som er beskrevet i AGAPE. Folk er sjelden uenig i action planen:

1. Kampen mot fattigdom
2. Rettferdige internasjonale handelsavtaler
3. Ansvarlig långivning og regulering av globale finansmarkeder
4. Bærekraftig bruk av land og naturressurser
5. Kamp mot tvungen privatisering av offentlige goder og tjenester
6. Selvbestemmelse over egen matproduksjon
7. Retten til arbeid og verdig lønn
8. Ha en kritisk holdning til hegemonisk("imperisk") makt.

Diskusjonen om "imperiet" har skapt mye diskusjon og det er et ideologisk ladet begrep. Men faktum består; det er en følelse blant folk at vi har et system som er urettferdig og som skaper fattigdom. Vi kan gjerne lete etter et annet ord, men det er viktig å anerkjenne at folk opplever selve systemet som urettferdig.

En viktig diskusjon er hvorvidt det kun er språket som skiller oss, eller om det er reell politisk uenighet. I sin oppfølging av AGAPE i KVs sekretariat erkjenner man at vi må finne et nytt språk som er mindre kontroversielt. I oppfølgingen vil det også legges vekt på at en skal få til flere regionale høringsprosesser og at flere stemmer, historier og erfaringer fra ulike kontinenter og kontekster må frem.

Sturla Stålsett, Gen. sekr. i Kirkens Bymisjon, kommenterer KISPs utkast:

1) *Subjekt og språk i KISP sitt dokument*
Hvem er subjektet i teksten?

Hvem står som utgiver av dokumentet? Arbeidsgruppen? KISP? Den norske kirke?
Hva vil vi? Representerer vi: Nords røst? Norges røst? Kirken? Kirkene? Den allmenne kirke?

Hva slags språk taler dette subjektet?

Hva er det kirkelige språket?

Økumeniske dokumenter blir ofte kritisert fordi man ikke klarer å bestemme seg for hva slags språk en skal bruke.

2) Hvordan skal man sjanger- bestemme AGAPE- dokumentet?

Jeg leser ikke AGAPE dokumentet som om det skal "fjerne" systemet (revolusjon). De angriper det nyliberalistiske systemet. Spørsmålet som kan stilles er om dette egentlig finnes i sin rendyrkede form? Like fullt er det klart at det er et system som undertrykker og det er en tydelig røst fra sør som kommer frem i dokumentet: hvor lenge skal vi fortsette med reformer, når ingenting forandres?

Jeg mener dokumentet bør anerkjennes for å være et profetisk dokument. Dette er et godt kirkelig språk, som er viktig, men som kan utfylles. KISP bør i sine kommentarer ta høyde for dette.

3) Hva vil KISP med sitt dokument?

Leter vi etter et felles mål og en felles forståelse av globaliseringen for den verdensvide kirke, eller er vi først og fremst ute etter å kritisere og korrigere AGAPE?

Hvis dere er overbevist om at AGAPE driver i feil retning, så er det greit å si ifra om det. –Men hvis det ikke er så viktig å korrigere AGAPE, så får en heller nedtone kritikken og se KISPs bidrag som ett av mange i den videre prosessen.

4) Konkrete kommentarer på utkastet:

- Er det riktig det dere skriver i kapittel 2 om at dette faller dette utenfor AGAPE dokument?

Det faller ikke utenfor, men er ikke adressert på samme måte som handel, finans etc..

- Er dere enige med AGAPE i det store og det hele?

Deres kritikk mot AGAPE er at det er urealistisk og utopisk. Dere burde gå lenger i å dele AGAPES grunnleggende bekymring. Dere bør snakke mer om menneskesyn og verdier innledningsvis (jf. Aktørlikeverd.) og den fundamentale kritikken av det globale systemet - som dere virker som dere er enige i. Dere bør legge dette til grunn før dere går videre. Deretter kan dere diskutere "når og på hvilken måte AGAPE går i feil retning"

- Det siste kapittelet burde stå først: Norges stemme burde stå først. En tydeligere bevissthet og selvkritisk stemme bør komme frem innledningsvis. Herfra kan det legges et grunnlag for hva som er den norske politiske virkeligheten og hva som er kirkens røst inn i denne.

- Fastholde profetisk (utopisk) – Guds rike – og ikke bli for beskjeden her. Men hva er realismen i "allerede nå": Hva er realistisk og hva er ikke realistisk? Er ikke nyliberalismen også en ideologi (og utopi)?

- Dere etterlyser statens rolle og sier at AGAPE ikke har en koherent forståelse av statens rolle? Men, har ikke også dere den samme ambivalensen? Dessuten – er det ikke så rart at AGAPE snakker mer om systemet enn om statene: Den resignerte følelsen overfor staten er ganske vanlig i mange lander i sør.

5. Kritikken av AGAPE:

AGAPE dokumentets hermeneutikk: På hvilken måte fungerer jubelåret, de ti bud i en politisk virkelighet? Her det noen teokratiske fristelser som en må være tydelig på!

AGAPE er tydelig på forskjellen mellom nyliberalismen og annen type liberalisme/ideologi.

6) Norge:

Er dette stedet for å ta diskusjonen om norsk landbruk?

Diskusjon og samtale:

- Hvor presis er vi i forståelsen av nyliberalismen? Har vi undersøkt AGAPE dokumentets forståelse av nyliberalismen?
- Kapittel 1.7 bør skrives om. Det er et viktig kapittel. AGAPE dokumentet er et prosessdokument som har fått frem ulike stemmer og dette er viktig. Deretter bør vi gå videre å si at vi ikke er enig i alt. Vi kan også bekrefte at det delvis er profetisk, og at det også er ok med et slikt bidrag.
- Aktørsynet: Dokumentet er fra sør. Da skal man være veldig varsom mot å kritisere dokumentet. Selv om vi er uenige i løsningene, så kan vi ikke snakke på denne måten. Vi må i større grad respondere ut i fra deres syn. Sør opplever å ikke bli hørt på og AGAPE uttrykker et språk som gir gjenklang og som mange kjenner seg igjen i. Det er viktig at dette kommer til uttrykk. - Men samtidig, ja, det er mange detaljer i AGAPE som er unyanserte og problematiske. Vi bør ta sør (AGAPE) på alvor. Gjør det skikkelig: snakke om hvor vanskelig det er å snakke som et subjekt i nord, men bringe våre tanker inn i en videre prosess sammen med andre kirker i andre land.
- AGAPE dokumentet er i stor grad profetisk, men vi blir veldig politisk i vår respons: Hvorfor kan ikke vi starte i det profetiske? Vi starter i det pragmatiske og "realistiske".
- Mange av våre betraktninger er gode og kan sendes til myndigheter: men KISP sin respons bør være kortere og mer poengtert.
- Vi må bli enige om hva AGAPE dokumentet er? KV og kirkene i sør sier jo at det er en politisk analyse: og da må vi jo behandle det også som et politisk dokument.
- Statens demokratiske ansvarlighet må jo nevnes: kanskje også tidligere. (AGAPE) Definisjonen av nyliberalisme kommer til kort, fordi den sier heller ikke noe av hva som er statens ansvar.
- Hvordan kan dette også være noe norske menigheter kan bruke? (Se side 63 i AGAPE: "christianity, poverty and wealth"). Man kan bruke handlingsalternativer for menighetene: Liste opp kirkenes verdensråds tusenårs mål (Estrid vet mer om dette)
- Hvem er det vi snakker til? Respons til AGAPE/KV, til norske myndigheter, KN, FN? Klok deling: hvordan snakke på samme nivå som AGAPE? Aktørperspektivet må tydeligere inn.
- Hva er motivasjonen vår? Hva kan vi bidra med. Hvordan kan vi bidra positivt?
- *Målsetning*: Utfordre Norske menigheter og myndigheter. Hva utfordres vi i Norge spesielt av? Anerkjenn AGAPE og peke på veien videre.
- Det handler om å møte "den andre" – men også ut fra ens egen kontekst.
- Forskjellene mellom det overordnende og det veldig konkrete. Vi skal snakke om både Guds rike og den enkelte. Vi ser ikke helt i AGAPE hvordan denne broen og de konkrete skrittene skal taes.

- Vi trenger ikke gi avkall på hele liberalismen, men unngå uheldige sosiale konsekvenser av nyliberalismen: Hvilke tiltak kan vi gå inn for?
- Kan det tenkes at en lager en kortere uttalelse og norsk respons på AGAPE (par sider) og så et mer omfattende dokument som også tar inn den norske virkeligheten (hele dokumentet)?
- Nyliberalisme er flytende, men forbundet med Thatcher, Reagen og strukturtilpasning. Markedsfundamentalisme er kanskje et mer egnet begrep?
- Dette vil lages som et bakgrunnsdokument til kirkemøte: Derfor kan vi på KISP få tilbake til i september. Fordel at hele KISP stiller seg bak dette.

Vedtak

KISP takker for innledningene og for det arbeidet som arbeidsgruppen har lagt ned. KISP vil ha det endelige dokumentet til behandling på sitt møte i september – for å eventuelt slutte seg til dokumentet.

KISP 06/07: Norges rolle i forhold til Afghanistan

Vedtak:

Utfordret av Fredsinitiativet har KISP gitt denne kommentaren til den aktuelle situasjonen i Afghanistan:

Komiteen for internasjonale spørsmål under Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (KISP) var samlet til møte 5.-6.mars 2007. Komiteen behandlet på møtet oppfordringen fra Fredsinitiativet om å slutte seg til deres uttalelse fra 14. februar 2007. KISP slutter seg til den bekymring som Fredsinitiativets uttalelse målbærer, og vil uttale følgende:

Eskaleringen av kampene i Sør-Afghanistan med et betydelig tap av sivile liv, økningen i selvmordsbombeanslagene de siste årene og den dalende tiltroen til NATOs styrker i den afghanske befolkningen gir grunn til dyp bekymring. Det gir et klart signal til det internasjonale samfunnet om nødvendigheten av å endre tilnærmingen til de utfordringer man står overfor i Afghanistan.

KISP slutter seg til kritikken av sammenblandingen av de offensive oppdragene ISAF-styrkene har overtatt etter den USA-ledede "Operation Enduring Freedom" og ISAF-styrkenes primære stabiliseringsoppdrag. Det er viktig å understreke at FNs hovedoppdrag til ISAF-styrkene forblir å støtte den afghanske regjeringen i byggingen av en sikkerhetsstruktur som ramme for utviklingen av en afghansk rettsstat, og som en beskyttelse for humanitært hjelpearbeid og utviklingen av et sivil samfunn.

Den støtten det afghanske samfunnet har mottatt siden det USA-ledede angrepet i 2001 har vært overveiende militær. KISP oppfordrer med bakgrunn i dette norske myndigheter til å primært arbeide for at Afghanistan får økt den humanitære støtten. ISAF-styrken bør støtte stabiliseringen av den afghanske samfunnet og ikke brukes til offensiv krigføring. Norske myndigheter bør samtidig bruke sin innflytelse i internasjonale fora, først og fremst i FN, samt å øve press i NATO, for å oppnå en generell vridning i det internasjonale engasjementet fra det militære til det humanitære og sivile.

Kun gjennom en styrking av det afghanske sivilsamfunnet slik at det settes i stand til selv å ivareta befolkningens behov og rettigheter, kan det internasjonale samfunnet bidra til en varig fred i et krigsherjet og krigstrett Afghanistan.

KISP 07/07: Orienteringssaker

Gard Lindseth orienterte.

Vedtak

1. KISP synes det er beklagelig at ikke Nye Norges Kristne Råd planlegger noen initiativ i forbindelse med Tiåret mot volds Europafokus (2007).
2. KISP oppfordrer MRU til å markere 10 års jubileet for kvinnekonvensjonen i 2009.
3. Alle medlemmer i KISP bes gi beskjed til KISP-rådgiver innen 1. april om dere vil sitte en ny periode i KISP.

KISP 08/07: Tilgang på helsehjelp for returnerte flyktninger i Bosnia

Ragnhild Dybdahl orienterte.

Vi får meldinger om at returnerte flyktninger (og andre) lever under svært vanskelige forhold i Bratunac og Srbrenica i Bosnia & Herzegovina med svært utilfredsstillende tilgang på psykisk helsehjelp. Det rapporteres blant annet at det ikke finnes noen psykologer, psykiatere eller annet profesjonelt psykisk helsepersonell disse stedene, og at returnerte flyktninger heller ikke får somatisk helsehjelp fordi de har sine helseforsikringer knyttet til byer som Tuzla, Sarajevo eller Beograd – dvs. så langt borte at de vanskelig ikke kan reise dit. Barna blir sendt på atskilte skoler avhengig av etnisitet. Krigsforbrytere er ikke straffet, og ofre opplever å møte sine overgripere – kanskje en som voldtok dem eller som drepte deres far - for eksempel fordi han nå jobber som politimann eller funksjonær.

Dette er ikke en situasjon Europa bør godta.

Vedtak:

KISP har mottatt informasjonen om de urovekkende tilstandene, først og fremst i forhold til psykisk helse, i Bratunac og Srbrenica i Bosnia & Herzegovina. Dette er en alvorlig situasjon, og KISP støtter Ragnhild Dybdahls engasjement for å få ansvarliggjort norske og internasjonale aktører i forhold til denne situasjonen.

KISP 09/07: Eventuelt

1. Neste KISP blir 6. og 7. september.
2. På neste møte vil KISP følge opp arbeidsgruppens arbeid med AGAPE , samt jobbe videre med en Norsk Afrikapolitikk.

Protokoll Teologisk nemnd 16.-17.3.2007

Tilstede:

Trond Skard Dokka, Halvor Nordhaug, Irene Tvedt, Åse Cameron, Gunn Elvebakk, Aud Tønnessen, Gerd Marie Ådna, Jan-Martin Berentsen, Christoffer Solbakken

Forfall:

Odd Bondevik, Paul Leer-Salvesen, Marianne Bjelland Kartzow, Knut Grønvik, Bård Mæland

Fra sekretariatet (deler av møtet eller hele møtet):

Stephanie Dietrich, Sven Thore Kloster, Sven Oppegaard, Vebjørn Horsfjord, Hans-Erik Raustøl

Innledere under seminaret: Harald Hegstad, Jone Salomonsen

Halvor Nordhaug åpnet med en andakt i kapellet
Saksliste og innkalling ble godkjent.

TN 1/2007 Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 12.-13.10.2007

Saksdokumenter

Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 12.-13.10.2007

Kommentar:

Bård meldte forfall begge dager. Gunn Elvebakk var tilstede under hele møtet.

Vedtak

- Teologisk nemnd godkjenner protokollen med de endringer som kom frem i samtalen.
-

TN 02/07 Orienteringssaker

Saksdokumenter

1. Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råd 6.-7.2.2007
2. Protokoll fra KISP-møtet 28.-29.9.2006
3. Beyond toleration. Toward deeper relationships with muslims. A consultation message to churches of the Lutheran communion December 2006
4. Rapport fra Porvookonsultasjon om "Same-sex-relationships" Sigtuna, Sverige, 18.-20.12.2006
5. Minutes Porvoo Contact Group 2.-6.10.2006
6. Communiqué: Meeting between the Officers of the World Alliance of Reformed Churches and the Executive Committee of the Lutheran World Federation, Chavannes-de-Bogis, Switzerland., 18 November 2006
7. Rapport fra møte i den internasjonale luthersk-ortodokse dialogkommisjonen I Bratislava, Slovakia, 2.-9.11.2006, og Common Statement fra møtet
8. Protokoll fra møte i den Katolsk-Lutherske Samtalegruppen KATLUSA 21.11.2006

9. Rapport fra møte i Rådet, GEKE, 12.-13.1.2007 og fra generalforsamlingen i Budapest 12.-19.9.2006 med 2 pressemeldinger

Vedtak:

- Saken tas til orientering.
-

TN 3/2007 LVF: Marriage, Family and Human Sexuality. Proposed guidelines and Processes for Respectful Dialogue

Saksdokumenter:

“Marriage, Family and Human Sexuality. Proposed guidelines and Processes for Respectful Dialogue”

Sammendrag

I 2004 utnevnte LVF en arbeidsgruppe om ”Ekteskap, familie og menneskelig seksualitet”. Gruppen ble ledet av Kristin Tomasdottir, Island. Fra Den norske kirke deltok Professor Jan-Olav Henriksen. Rapporten fra arbeidsgruppen skal legges frem og drøftes på rådsmøtet i Lund i mars 2007. Rapporten vil antakeligvis ha stor betydning både for medlemskirkene i LVF, det lutherske fellesskapet globalt og for økumeniske relasjoner der spørsmålet spiller en sentral rolle. Rapporten er av stor interesse fordi den også fokuserer på hvilket spesifikt bidrag *luthersk* teologi kan gi til dette teamet, blant annet gjennom toregimentslæren.

Vedtak

1. Et referat fra samtalen følger med protokollen.
  2. Teologisk nemnd tar saken til orientering.
-

TN 4/2007 LVF: Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church

Saksdokumenter:

Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church

Sammendrag

LVF har revidert sitt statement fra 2002 (Maltadokumentet) og legger nå frem det nye dokumentet for rådsmøtet i Lund mars 2007. Teologisk nemnd har vært høringsinstans for den forrige utgaven av dokumentet, og var bedt om å kommentere dokumentet i sin nåværende form.

Vedtak

1. Et referat fra samtalen følger med protokollen.
2. Teologisk nemnd tar saken til orientering.

TN 5/2007 Oppfølging av TN-sak om FORSONING

Saksdokumenter:

- Protokoll fra møte i TN 12.-13.10.2006 (jfr. TN 1/2007)
- Referat fra møte i ressursgruppen 13.12.2006

Sammendrag

På møtet i TN 12.-13.10.2006 nedsatte nemnda en arbeidsgruppe som skulle arbeide videre med tematikken. Gruppen har hittil hatt et møte (jfr. referat fra møtet 13.12.2006).

Fra samtalen:

Gruppen foreslår å utarbeide en kortere fellestekst "Veiledning til forsoning", som skal være en "verktøyinspirert" enklere tekst som kan utgis i et hefte. Arbeidsgruppen arbeider selvstendig, men har kontakt med AU under prosessen videre. Fokus vil være kirkelige forsoningsprosesser, spenningen mellom det kollektive og det individuelle.

Utgangspunktet for arbeidet er den samiske prosessen og Rolf Steffensen prosjekt, men teksten skal ha overføringsverdi til andre forsoningsprosesser og være mer generelt anlagt. Høstens TN-seminar skal bidra til å slutføre teksten.

Vedtak

- Teologisk nemnd takker arbeidsgruppen for arbeidet så langt, ber arbeidsgruppen om å fortsette sitt arbeid og ser frem til å motta det endelige resultatet.

Referat TN 6/2007: Oppfølging av religionsteologiprojektet

Saksdokumenter:

Troende møter troende, versjon 130307

Sammendrag:

Arbeidsgruppa som utarbeidet *Veiledning til religionsmøtet* har også utarbeidet det religionsteologiske refleksjonsdokumentet *Troende møter troende*. Dette er heller ikke tenkt å være et klassisk læredokument, men et dokument som kan bidra til religionsteologisk refleksjon og samtale for folk i menighetene. Nemndas medlemmer ga uttrykk for at *Troende møter troende* i det store og hele har blitt bra, og at de støttet hovedtrekkene i dette. Det gjenstår en språklig sluttredigering, og så kan også dette dokumentet distribueres til menighetene.

Fra samtalen:

- Det ble understreket at et eget avsnitt om maktkritikk er bra, men at det er verdt å undersøke hvorvidt de ulike partene defineres som homogene grupper, enten det dreier seg om majoritet eller minoritet. Det ligger også en fare i å konstruere unødige dikotomier av typen "de" og "vi".
- Det ble etterlyst tekstlige grep som kan hindre kapittelet om ekteskap i å bli oppfattet romantiserende.

- Ulike nemndmedlemmer problematiserte at deler av teksten i kapittel 3 går langt i å skissere opp "løsninger" og "premisser" for interreligiøs bønn. Det er stor uenighet blant teologer om hvordan en skal forholde seg til interreligiøs bønn, og det vil derfor være ønskelig hvis teksten tydeligere kan invitere til teologisk refleksjon rundt dette, snarere enn å bare skissere ulike posisjoner eller definere premisser. Med bakgrunn i Paulusteksten om ofring til avgudene i Korint, ble det også etterlyst en tydeligere grensedragnings – evt. drøfting mellom liturgi/kultfellesskap og sjelesorg i forbindelse med interreligiøs bønn.

Vedtak:

- Nemnda takker arbeidsgruppa for arbeidet med *Troende møter troende* og anbefaler dokumentet med de bearbejdingene som framkom i samtalen, for studium og samtale i menighetene.
-

TN 7/2007 Seminar om ekklesiologi med utgangspunkt i "The Nature and the Mission of the Church"

Innledere: Harald Hegstad og Jone Salomonsen

Vedtak:

- Saken drøftet.
-

TN 8/2007 "To kirker – én tro". Forslag til avtale mellom Den norske kirke og Den Evangelisk Lutherske Frikirke (KM-sak)

Saksdokumenter:

"To kirker – én tro". Sammen som lutherske kirker i Norge

Sammendrag

Mellomkirkelig råd er av Kirkerådet bedt om å ta i mot det foreliggende forslaget til avtale og forberede KRs fremlegg for KM. Det anses som riktig å involvere et bredt spekter av instanser i vurderingen av avtalen, noe som tilsier en relativt omfattende høring. Teologisk nemnd som fagorgan under Mellomkirkelig råd bes om å drøfte viktige hovedanliggender som tas med i den videre høringsprosessen.

Fra samtalen:

- Avtalen er en dyd av nødvendighet siden vi er to lutherske kirker med samme bekjennelse som lever side om side. Avtalen legger til rette for et tjenlig samarbeid mellom de to kirker. Det er grunn til å glede seg over at vi nå får denne avtalen på plass.
- Rapporten viser at det er noen punkter der det er en betydelig divergens mellom de to kirkesamfunn. Avtalen oppmuntrer til videre samtale.
  1. Medlemskapsbestemmelsene er veldig forskjellig. Dette er et punkt som fortjener videre oppfølging.
  2. Ordinasjonsforståelsen - to ulike praksiser. Eldsteordinasjon. Dnk har strammet inn ordinasjonspraksis de senere år. Interessant å se dette i lys av denne

avtalen. 3. Tilsynstjenesten kan problematiseres. Tilsynstjenesten er mer funksjonalistisk i DELF.

- Hvilke konsekvenser får det for kirkene at vi står hverandre så nær? For defensivt å si at kirkene bare kan fortsette å leve ved siden av hverandre. Er det mulig å tenke seg også en nærmere organisatorisk sammenheng?
- TN ønsker å være en del av prosessen videre mot Kirkemøtet.
- Det bør klargjøres i avtalen, ikke bare i høringsnotatet, at forstander er pastor. Uavklart problemstilling: Alle som er ordinert til prestedtjeneste i et annet land i EØS området har rett til å søke tilsvarende jobb i en annen kirke. I praksis er utdanningskravet 3-årig bachelor.

Vedtak

- Teologisk nemnd takker for rapporten fra samtalegruppen og ser frem til å bli involvert i forberedelsen av Kirkemøtesaken til Kirkemøtet 2008.
-

TN 9/2007 Møte høsten 2007

Vedtak:

- **Møtedato for høsten 2007 blir 24.-25.10.2007.**

(Muligens fra kl. 13 på onsdag, og hele torsdag frem til kl.15.)

TN 10/2007 Eventuelt

Nemnda ønsket å understreke at MKR bør styrke sekretariatsfunksjonene i forhold til det at nemnda eventuelt skal kunne ha et bredere mandat.

Vedtak:

- Teologisk Nemnd tar saken til orientering.

Vedlegg 1

TN 3/2007 LVF: Marriage, Family and Human Sexuality. Proposed guidelines and Processes for Respectful Dialogue

Sammenheng av samtalen: forskjellige synspunkter

Sven Oppegaard informerte om arbeidet med saken. Arbeidsgruppen var bredt sammensatt når det gjelder regioner og synspunkter. Dokumentet ønsker å bidra til kommunikasjon omkring problematikken både innad og mellom medlemskirkene. LVF har sendt ut dokumentene såpass sent at det ikke er mulighet til en bred drøfting før LVF-rådsmøtet i Lund mars 2007. Saken ble drøftet på møtet i LVFs nasjonalkomiteé. Teologisk nemnd ble invitert til å komme med kommentarer til dokumentet på et forberedende stadium. Nemnda vil antakeligvis få tilbake dokumentet til en bredere drøfting på et senere tidspunkt.

Fra nemnda:

- Det er positivt at LVF tar tak i denne brennbare saken og forsøker å gi en teologisk refleksjon og en slags "codes of conduct". Saken bør behandles med respekt og behandlingen trenger tid. "Codes of conduct er et nyttig hjelpemiddel for det videre arbeid.
- **Tolkningen av CA VII** slik den presenteres i dokumentet er ikke tilstrekkelig. Det teologiske grepet i dokumentet har som utgangspunkt CA VII: bare det som ligger under evangeliet kan splitte kirken, men ikke det som ligger under loven. Jfr. utredningen *Kirkens enhet og troens fundament* som viser at dette er en feil tolkning av CA VII: Også spørsmål som hører til "livsførsel"/etikk kan være kirkesplittende. Viktig eksempel fra LVF-sammenheng: LVF har tidligere sagt at apartheidsspørsmålet er kirkesplittende. Dermed motsier man her seg selv ved å hevde at samlivsspørsmål som etiske spørsmål ikke berører fortolkningen av evangeliet. Lovens område identifiseres feilaktig med det verdslige regiment i dokumentet. Etikken kan ha relevans for forholdet til Guds rike, jfr. 1. Kor 6.
- LVFs taskforce plasserer etikken som område på siden av kirkens enhet. Vi kan ikke følge grunnregnet her. Hvis man hadde tatt opp apartheidsspørsmålet, hadde hele grunnargumentasjonen i dokumentet vist seg som uholdbar. Forslag: Det bør etableres en modell hvor man snakker om *nærhet* til troens fundament, for å unngå at man vipper hele etikkens område ut av det potensielt kirkesplittende felt. Spørsmål om samliv skal ikke anses som kirkesplittende i følge dokumentet.
- Samtale om **ekteskap**: Ønsker å problematisere dokumentets sekularisering av ekteskapet med grunnlag i Luthers tenkning. Ekteskapet har en karakter som ikke bare kan anses som en sivilrettslig sak.
- **Kontekst**: Dokumentet har en tendens til å se alle de forskjellige kontekster som likeverdige. Dokumentet mangler et kulturkritisk perspektiv.
- **Syndsforståelsen**: For smal forståelse av syndsproblematikken. Relativt individualistisk forståelse av synd som individuelt opprør mot Gud. **Kjønnsperspektivet** er ikke reflektert inn i teksten. Diskusjon av sosialetiske problemstillinger er ikke tilstrekkelig ivarettatt.
- **Godt dokument som har en kommuniserende innfallsvinkel** der man forsøker å være i en dialog. Man har funnet en del gode teologiske grep. Fungerer godt som interndokument i den lutherske familien. Kultur og kontekst spiller en stor rolle. Dokumentet presiserer tydelig hvordan fortolkning av synd også er kulturelt og kontekstuel bestemt og betinget. Viktig aspekt i den dialogen vi har at synd ikke blir brukt universalistisk. S.13: bryter ned moral og normer i funksjoner. Funksjonell

- beskrivelse av samliv. Det handler om hvilke funksjoner vi mener kjennetegner et ansvarlig moralsk samliv, på tvers av uenighet. Dette er en tjenlig innfallsvinkel.
- **Enslig stand:** Det er mange mennesker i verden som lever alene. Teksten kommer ikke tydelig frem til utsagn om respekt for deres liv, og sidene ved det seksuelle liv når man lever alene bør komme bedre frem.
  - Mangel at dokumentet er helt taus om apartheidsproblematikken. ”**Status confessionis**” **problematikken** var en stor sak i LVF. Dokumentet er uklart når det gjelder kriteriene med tanke på å bestemme hva som er synd i hver enkelt kontekst. Kriteriene for kulturkritikken kommer ikke frem i dokumentet. Syndsperspektivet blir veldig individualiserende.
  - Jfr. Curitiba 1990 om spørsmålet om kvinnelige prester- man valgte en forsiktig linje. Setter prosjektet utidig press på kirkene til å slutte seg til konklusjonen når det gjelder forståelsen av toregimentslæren og lov/evangelium? Mange kirker vil oppleve dette som problematisk.
  - Viktig at arbeidsgruppen velger et **ekklesiologisk innsteg**: Hvordan skal en kirke forholde seg til forskjellige synspunkter i denne saken. Forsøk på å lage rammeverk for å håndtere forskjellige former for uenighet. Det er derfor rimelig å ta utgangspunkt i tolkningen av CA VII. Logikken her fører ikke til at etikken er utelukket fra å angå kirkens enhet. Apartheidsspørsmålet bryter med læren om trosrettferdighet. Det gjelder ikke alle etiske spørsmål. Bruken av CA burde gått nærmere på eksemplene i CA 28 (f.eks. på annullering av bibelske påbud). Man kunne brukt CA mer aktivt i argumentasjonen. Kirkens enhet og troens fundament er utdatert. Lærenemndas siste utredninger (Tunsbergsaken, homofilisaken) er langt mer presis når det gjelder tolkningen av CA VII.
  - **Dokumentet tar på alvor virkeligheten vi er en del av** og prøver å åpne opp for den videre samtalen. Samtidig får man tydelig frem de forskjellige kontekstene. Flott med dokument der man drøfter samliv uten bare å drøfte homofili pro/contra. Opplyftende at en så bredt sammensatt gruppe kan komme frem til et såpass åpent dokument. Håper at det vil inspirere debatten i Dnk.
  - Teksten må bli tydeligere når det gjelder sammenhengen mellom lov og evangelium. **Bruken av CA VII er et avgjørende punkt.** Hvis LVF skal klare å unngå situasjonen som for eksempel the Anglican Communion har kommet i, så er det naturlig å tenke seg at vårt konfesjonelle læregrunnlag kan være til hjelp for å komme frem til en bredere tolkning. God og riktig tolkning av CA VII må være bærebjelken i måten vi behandler dette spørsmålet på.
  - **Kultur og kontekst:** Spørsmålet er om vi står overfor et nødvendig kulturelt skifte. I hvor stor grad sitter man fast i et foreldet kulturelt paradigme også når det gjelder forståelsen av disse spørsmålene?

Vedlegg 2

TN 4/2007 LVF: Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church

Momenter fra samtalen i nemnda:

- Dokumentet er gjennomreflektert og klar i sin tankegang. Dette er et krevende felt, ikke minst i en luthersk sammenheng, der det finnes forskjellige former for episkopé. Det er nyttig å skjelne klart terminologisk og teologisk mellom episkopé generelt og bispeembetet spesielt. Begge former for episkopé finnes i en luthersk kirke. Lettlest og dynamisk dokument. Apostolisk tradisjon knyttes sterkere til menigheten enn til bispeembetet. Bispeembetet tjener enigheten, men garanterer den ikke. Interessant pkt. 29

– apostolisk suksesjon blir beskrevet som funksjoner. Funksjoner overføres. Dette får store konsekvenser for embetstenkningen. Suksesjonen kan ivaretas av flere. Den uttrykkes ikke minst på det lokale plan. Apostolisk suksesjon blir mer funksjon enn form. Embetet dempes til fordel for at det viktige er at oppgavene ivaretas. Spørsmålet må stilles hvorvidt dette er kompatibelt med det vi sier i Porvooavtalen. Dokumentet speiler at det finnes ulike tradisjoner, og man forsøker å fange det inn i et vidt begrepsapparat. Man demper embetets betydning i dette dokumentet. Jfr. P.48, 56. Argumentasjonen rydder plass for at et synodalt episkopé stilles på linje med et personlig embete. Dynamisk forståelse som er et spennende utgangspunkt for tenkningen om bispeembetet i en luthersk sammenheng.

- Godt dokument. Funksjonene som tillegges en biskop, må i prinsippet finnes i det ene embetet. Vekten på episkopé hos den alminnelige prest blir nedtonet i dokumentet. Oppgradering av bispeembetet skjer på det alminnelige presteembetets bekostning. Innebærer en ganske tydelig hierarkisering av bispeembetet. Dokumentet gir en tydeligere tilrettelegging av de teologiske vilkår som lutherske kirker kan legge til grunn i sine økumeniske relasjoner.
- Oppgraderingen av bispeembetet henger sammen med nedgraderingen av presteembetet. Spennende dokument. Klart, informativt, går direkte på kontroverspunktene som finnes, samtidig som det griper direkte inn i mye av det vi drøfter i Dnk knyttet til biskopens tjeneste. Bispetjenestens personale utøvelse kontra den kollegiale utøvelsen. Problematikken løftes frem- men hva blir konsekvensene av at bispekollegiet har en verdi i seg selv? Den synodale utøvelsen av episkopé er et viktig moment. Episkopé utøves også i rådsorgan, der biskopen har en klar rolle og plass. Tilrettelegging av forholdet mellom den synodale og den episkopale strukturen aktualiseres. Dette berøres bare i liten grad i dokumentet.
- S.5, pkt. 12: Bispeembetet som omtales hos Ignatius, er parallelt til dagens prestatjeneste. Historisk sett veldig vanskelig å tillegge bispeembetet som noe spesielt i forhold til prestatjeneste. Prestatjenesten som lokal utøver av episkopé. Presten har særlig ansvar for gudstjeneste og sakramentsforvaltningen. Tanken om presten som utøver av lokal episkopé er et spennende og uprøvd spor.
- Dokumentet er en påminnelse om en del grunnleggende problemer vi bør ta på alvor, som forholdet mellom biskopens åndelige tilsyn og forvaltningsmessige spørsmål. Handler om funksjons- eller oppgavefordeling mellom forskjellige deler av kirkens episkopé. I en enkel kirke som Dnk er man nødt til å tenke mye mer presis om dette enn i en generell LVF- kontekst. Dokumentet gir ganske mange gode innfallsvinkler og betraktningmåter til å reflektere på nytt om bispeembetet. (Problemstillinger omkring teologiske problemstillinger knyttet til at rådsstruktur utnevner biskoper, etc.)
- Det vil i fremtiden være viktig å arbeide med en teologisk tilrettelegging av forholdet mellom embete-råd når det gjelder kirkens episkopé. LVF-dokumentet kan være et viktig bidrag i dette arbeidet.

DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes nord/sør-informasjon(KUI)

KISP, MKR KUIs prosjektkomité

Dato: 02.04.2007

Vår ref: 05/419-14 EHE

Deres ref:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité Tirsdag 13. mars 2007 kl. 12-16.15

Sted: Kirkens hus, Rådhusgt.1-3, Oslo – møtelokale C (Borg)

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Toril Rusås, Britt Arnhild Lindland, Signe Kvamen, Vigdis-Merete Rønning (Global Info), Heidi Bye (KN), Trude Sæle (sak 5/2.6.), Estrid Hesselund (sekr.)

Forfall:

Ketil Michelsen, Ola Smeplass, Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødal

Åpning v. Signe Kvamen

Sak 1/2007: Godkjenning av saksliste og protokoll fra siste møte 21. november 2006

Vedtak: Protokoll fra møte 21.11.2006 og dagens saksliste ble godkjent.

Sak 2/2007: Orienteringssaker

- a) *Syng håp-arrangementer* hvor daglig leder har medvirket: NRK-gudstj. 27.11.06 (sendt 28.1.07); Valdres folkehøgskule (lørdagsseminar med nord/sør-temaer) 1.12.; Rennesøy 3.-4.2.07
- b) *Distriktskontakt-samling, Kirkens Nødhjelp*, 19.-21.1.07: Takk til KN for invitasjonen. En viktig nettverksamling for daglig leder å delta på.
- c) Daglig leder har deltatt i planlegging og medvirket på: *Økumenisk gudstjeneste Vestre Frikirke 7.2.* (lansering av Porto Alegre-heftet "Gud i din nåde, omskap verden") og gudstjeneste i Kirkens hus 8.2. i forbindelse med offisielt besøk fra Svenska Kyrkan.
- d) *MRK-møte 6.-7. febr.*: Mellomkirkelig råd godkjente KUIs virksomhetsplan og budsjett for 2007
- e) *Diakoniplan og gudstjenestereform*: Innspill til ny diakoniplan for Dnk er levert til diakonirådgiver Guru Hellgren.
Brev er sendt til Nemnd for gudstjenesteliv vedr. særlige søndager i kirkeåret (Skaperverkets dag, Nord/sør-søndag, Menneskerettighetssøndag, Verdens aidsdag o.a.), der komiteen som arbeider med kirkeårets tekster bes om å ta disse dagene og deres tematikk i betraktning, når det velges fremtidige tekster/tekstrekker

- f) *KISP møte 5.-6.3.:* Saksorientering om AGAPE-prosessen var vedlagt innkallingen. Daglig leder refererte fra møtet og den planlagte prosessen frem mot Kirkemøtet 2007. KUI kan evt. komme inn i bildet hvis det skal utarbeides studieopplegg for menigheter.
- g) *Rådsmøte i Norges kristne råd 19.-20.3.* KUI har som vanlig mottatt gjesteinvitasjon, men verken daglig leder eller komitéleder har dessverre anledning til å delta i år.
- h) *Danske kirkedage 17.-20.5.:* Programmet byr på tematikk som legger opp til alle KUIs fokusfelt. Daglig leder deltar i Haderslev, Danmark.
- i) *Fasteaksjonen:* Heidi Bye informerte om stort engasjement i menighetene i forbindelse med fasteaksjonen, ikke bare som konfirmantaksjon, men "hele menighetens" aksjon. Flere kirkesamfunn (bl.a. Metodistene og Baptistene) har vært aktive i år.

Sak 3/2007: KUI / Norad.

- a) *Virksomhetsplan og budsjett 2007:* tildelingsbrev fra NORAD er mottatt 5.3.2007 på det søkte beløp (NOK 1.045.000). Norad bemerker at man "i forbindelse med rapportering for 2007 vil kartlegge organisasjonenes reisevirksomhet, for å se hvilken informasjonsfaglig effekt de ulike reisene har hatt. I tillegg er det ønskelig å kartlegge alle miljøtiltak". Komiteen anmoder om at alle som reiser for KUIs midler reiser så miljøvennlig som mulig, og på nødvendige flyreiser "renser sine utslipp" via for eksempel www.kirkensnodhjelp.no/flyrens
- b) *Lunsjmøte 29.1.* ble avholdt med Norads underdirektør Ingunn Klepsvik og Lillian Nordal + direktør Jens-Petter Johnsen, generalsekretær Olav Fykse Tveit, Gard Lindseth og Estrid. Møtet handlet om informasjon og samtale om Den norske kirkes internasjonale engasjement generelt og spesielt. Norads representanter uttrykte glede ved å ha kirken som samarbeidspartner.

Sak 4/2007: KUI Regnskap pr. 31.12.2006

Regnskapsoversikt pr. 31.12. 2006 var vedlagt innkallingen. Regnskapet skal vedlegges årsrapport til Norad (innen 1.6.)

Vedtak: KUIs prosjektkomité godkjenner KUIs regnskap for 2006.

Sak 5/2007: Årets prosjekter og fremdrift

2.1. Globalt gudstjenesteliv:

- Verdens miljødag /Skaperverkets dag 2007 "*Is som smelter – et hett tema*". Ressursmaterieell til økumeniske gudstjenester er under utarbeidelse (Freddy Knutsen, Sindre Eide, Herborg Finnset Heiene, Sven Aasmundtveit, Estrid). Ressurshefte og nettsider skal være klar rett over påske. Komiteen fikk synges nyoversatt salme "Adam kvar er du".
- Nord/sør-søndag (21.okt) og MR-søndag (9.12.): ideer vil bli sendt ut over sommeren ut fra foreliggende materielle.
- TV-aksjonen 2007 er tildelt UNICEF Norge. Aksjonen, "Sammen for barn", går av stabelen 21. oktober og skal gjennomføres i strategisk samarbeid med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité og Right To Play. Inntektene fra TV-aksjonen går til barn berørt av hiv/aids.
- "Gud i din nåde, omskap verden": Heftet var vedlagt innkallingen. Daglig leder informerte om diverse lanseringstiltak.
- "Syng håp" i KIA-regi ? KIA har flere kor for innvandrere og norske, f.eks i

Agder. Komiteen mente at det kunne være en god idé å promotere Syng håp-sangene i slike sammenhenger og anbefalte å sende sangbok og CD til generalsekretær Erik Høydal før neste møte i landsstyret (juni).

2.2. Vennsaksarbeid, dialog og kulturmøter

- Regionalt vennsaksseminar i Ålesund 12.-13.1.2007 (Møre bispedømme + Bjørgvin og Nidaros). Rapport var vedlagt innkallingen. Komiteen takket for en fyldig rapport og anbefalte at konseptet gjentas i ét bispedømme (høst 2008 eller vår 2009). Rapporten vedlegges KUIs årsrapport 2006 til Norad som eksempel på "egen-evaluering".

- Kulturprosjekt Ghana 2007: Daglig leder informerte om planen for reisen (som finner sted 19.-28.3.) og foreløpige planer for uken med ghanesiske musikere i uke 39, 24.-30. september.

2.3. Forbruk og rettferd.

- Nasjonal arbeidsgruppe for "Miljø, forbruk og rettferd": siste møte ble avholdt 30. jan. 2007. Det satses på den årlige inspirasjonssamlingen for bispedømmenes ressursgrupper helgen før kirkemøtet: 10.-11. november i nærheten av Lillehammer.

- "Ny Grønn kirkebok": prosjektet er ca 3 måneder forsinket i forhold til planen fra 2006. Det satses på ferdigstilling av manus (til IKO forlag) innen sommerferien 2007.

- Fairtrade/Max Havelaar: Daglig leder er medlem av valgkomiteen, som har avsluttet sitt arbeid. Årsmøtet avholdes 28.3.

- *Kirkelig nettverk for miljø, forbruk og rettferd*: Nyhetsbrev nr 1, 2007, var vedlagt innkallingen. Et veldig informativt brev, som komiteen gjerne vil motta fortsatt. Det anbefales enkeltpersoner å melde seg inn i nettverket, se – www.kirkenmiljo.no

2.4. Kunnskap og kirkelig refleksjon om Nord/Sør-spørsmål:

Hiv&aids:

- Møte hos Folkekirkens Nødhjelp, Danmark, 25. januar: daglig leder var invitert til å informere om Den norske kirkes hiv&aids-strategi og -tiltak

- "En kropp" (Norden/FOCCISA): prosjektet videreføres via nye midler fra Norad 2007, i regi av Norges kristne råd. Det ansettes en prosjektkoordinator i Zambia, tilknyttet kontorene til Kirkens Nødhjelp og Folkekirkens Nødhjelp i Lusaka.

- Global Fund: daglig leder informerte om økumenisk gudstjeneste i Trefoldighetskirken, Oslo, 4.3. i forbindelse med Global Funds styremøte i Oslo. Videre om lansering av en guide for ikke-religiøse organisasjoner om "how to work with faith-based organisations in the response to HIV and AIDS". Kirkens Nødhjelp har vært aktiv med i utarbeidelsen av heftet "Scaling Up Effective Partnerships", som fikk positiv mottakelse av Global Fund's styre.

- Årsmøte HivNorge lørdag 17.3.: daglig leder deltar pvd Den norske kirke.

- Nidaros bispedømme holder fagdag for kirkelig ansatte (Diakonidaros) 31.10.2007 med tema *Gudsbilder* – relatert til hiv&aids/En kropp-materialet.

2.5. Prosjektstøtte (se sak 6/2006)

2.6. *Nettsidene*: Trude Sæle (KUIs nettjournalist i 10 % stilling) orienterte om

- *Kvalitetsanalysen* (23.1.2007), - en gratis analyse av KUIs nettsted, der www.kui.no har fått en god score (114 ut av 150 mulige). Forbedringspotentialet ligger på "konsept" og "tilgjengelighet". Det meldes også "0 feil" på teknisk kvalitet.

- *KFUK-KFUM- ungdomsnett-prosjekt*: en gruppe på 9 ettåringer, herav to fra Madagaskar, har nettopp vært hos KUI i 3 dager, ledet av Camilla Oulie Mikkelsen og veiledet av Trude S. Temaet de hadde valgt var hiv&aids (for ungdom på

nett), og resultatet er/vil bli lagt ut på www.kui.no

- *Ungdomssatsing – iflg. Årsplan 2007:*

Trude ønsker å få en fokusgruppe (4-5 ungdommer) som kan komme til henne 1-2 timer og gi råd om hva en god nettside for ungdom skal inneholde. Vi ønsker fortsatt å fokusere på de tre av KUIs hovedtemaer: hiv&aids, vennsksapsrelasjoner, miljø, forbruk og rettferd – kanskje mindre på globalt gudstjenesteliv- i relasjon til ungdom 15(18)-25 år.

Komiteens medlemmer bes sende inn 2 navn hver på mulige ungdommer til en slik fokusgruppe: trude.sale@kirken.no

De honoreres med reise betalt og et Fairtrade/Max Havelaar-produkt.

2.7. *Kompetanseheving:* Ghana-research-tur (mars) og Danske kirkedager (mai): se ovenfor.

Sak 6/2007: Søknader om prosjektstøtte

- a) *Søknad om støtte fra Vennsksapsgruppa Moss-Aguacatan til kulturprosjekt "Miljø og miljøvern"*

Vedtak:

Det bevilges kr. 8.000 til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennsksapsarbeid, dialog og kultur møter), men under forutsetning av mottatt rapport for prosjektstøtte 2006. (Purrebrev er sendt tidligere).

- b) *Søknad fra Norges KFUK-KFUM Trøndelag krets om støtte til etikkseminar på Volleytreff 2007*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 2.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan 2007 (2.3. Miljø, forbruk og rettferd"), men under forutsetning av mottatt rapport for prosjektstøtte 2006. (Purrebrev er sendt tidligere).

- c) *Søknad fra artistgruppa Southern Comfort om støtte til prosjekt kunstutstilling*

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennsksapsarbeid, dialog og kultur møter)

- d) *Søknad fra Nidaros bispedømmeråd om støtte til temagudstjeneste "Ett menneske – hele livet" (hiv&aids-stigmatisering)*

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan 2007 (2.4. Kunnskap og kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål).

- e) *Søknad fra Buskerud KFUK-KFUM om støtte til Ten Sing samarbeidsprosjekt m Bangladesh*

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennsksapsarbeid, dialog og kultur møter)

f) Søknad fra KFUK/KFUM speiderne, Randesund menighet, til kulturutvekslingsprosjekt (Norge-Kenya-Tanzania)

Vedtak: Komiteen er positiv til søknaden, men etterlyser synliggjøring av informasjonstiltaket i Norge i budsjettet. Med tilleggsopplysninger vil søknaden bli behandlet igjen på møtet 15.5.07.

Rapporter 2006:

19 søknader (av 23) ble innvilget. 3 rapporter mangler. Torill ga muntlig rapport fra nettopp avviklet (og vellykket) konfirmant-musikk-prosjekt – og skriftlig rapport er på vei!

Sak 7/2007: Fagdag om internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning.

Dato: 20.april 2007. Informasjonsbrev til utdanningsinstitusjonene ble sendt ut 4.12.2006, og nytt brev med ferdig program sendt 22. februar. Påmeldingsfrist 2.april. Pt er det 7 påmeldte, i tillegg til innlederne. Kjell Nordstokke holder innledningsforedrag med hovedvekt på utfordringer innen internasjonalt diakonalt arbeid – relatert til utdanningsinstitusjoner/læreplaner.

Sak 8/2007: Viktige fokus-felt fra komiteens medlemmer

KFUK-KFUM Global v/ Signe Kvamen

Signe orienterte om

- ny leder i K/M Global etter Eilert Rostrup: Kjetil Østnor
- oliventre-kampanjen "Keep Hope Alive" 2007-2008 (med KFUK_KFUM i Palestina)
- TT 2007
- videreføring av "Søsken sammen"- familieprosjektet
- generelt om K/M Global sine bistandsprosjekter og partnere

Fokusfelt på neste møte: Fasteaksjonen 2008-2009 (v. Heidi Bye).

Sak 9/2007: Peer review (fagfellevurdering)– oppfølging av RORG/Trollvasshytta-seminaret

Inger Kjersti Lindvig, Vigdis-Merete Rønning og Estrid Hessellund deltok fra KUI og Global info.

Notat fra Trollvassseminaret og posisjonspapirer for RORG-samarbeidet var vedlagt innkallingen:

- Nord/sør-informasjon – kommunikasjon for en rettferdig verden
- Sør-perspektiver og samarbeid med Sør
- Vær varsom plakat (etiske normer for nord/sør-samarbeid)

Vigdis-Merete Rønning refererte fra de faglige innspill og samtalene om Peer review. Det gjenstår en grundigere utredning i RORG regi (praktiske muligheter, økonomi etc) før det evt. kan realiseres i Norge. Men prosjektkomiteen er åpne for å følge tenkningen videre.

Sak 10/2007: KUI er 30 år i år.

Det ble holdt jubileumsseminar m. middag da KUI var 20 år, og stortilet jubileumsmarkering (gudstjeneste og kulturell festkveld) ved 25-års jubileet 2002.

Prosjektkomiteen har lyst å markere de 30 år i form av en hyggelig hilsen til Den norske kirkes menigheter med "takkt for samarbeidet" – og ber daglig leder

- oppjustere den historiske oversikt (til www.kui.no)
- vurdere tillatelse og trykking av x antall postkort med Azaria Mbatha-bildet "Global view" (A-5 størrelse)
- undersøke muligheten for å legge en hilsen med Fairtrade/Max Havelaar sjokolade (gull-hjerte) til alle deltakere på Kirkemøtet 2007 og å sende en lignende hilsen ut til alle menighetskontorer nov 2007.

Sak 11/2007: Eventuelt og neste møte

- Perioden for KUIs prosjektkomité går ut med utgangen av 2007. MKR nominerer og velger kandidater til komiteen (på linje med KISP og TN). Dette vil skje på MKRs september-møte. Det er mulig å sitte i to perioder (å 4 år). Vi ber komiteens medlemmer vurdere å stille til ny nominasjon og melde det til MKRs sekretariat (v. Estrid) innen 15.april 2007.
- **Neste møte: Ti 15. mai kl.12-16.30**

Ti 18. september kl. 12-16.30

Ti 20. november kl.13-17.30 + middag

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign/
Leder KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
prosjektleder KUI

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

Referat fra møte 08.02.07

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgata 1-3, Oslo

Til stede:

Areopagos:

Jon Andreas Hasle

Den Norske Tibetmisjonen:

Arnfinn Engh

Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Rolf Arne Tjøstheim

Misjonsalliansen:

Arve Nilsen

Normisjon:

Rolf Kjøde

Kirkemøtet:

Olav Fykse Tveit

Daglig leder av SMM: Tore Laugerud

Forfall:

Knud Jørgensen, Grethe Raddum, Rolf Gunnar Heitmann, Arnt Jerpstad, Jens Petter Johansen, Marianne Kraft

Møtet startet med bønn i kapellet ved Kjetil Aano

Sak SMM 18/07 Referatsaker og informasjoner

- a) Referatet fra SMM-møtet 07.12.06 ble godkjent.
- b) Referat fra AU-møtet 16.01 ble tatt til etterretning.
- c) Regnskapsrapport SMM 2006 ble tatt til etterretning
- d) Rapport SMM 2006/Arbeidsplan SMM 2007 ble tatt til etterretning.
- e) Rapport fra KEKs misjonskonsultasjon i Budapest 23-28.01.

Skriftlig rapport fra daglig leder var vedlagt innkallingen. Det går nå en bevegelse gjennom Europas kirker som handler om å gjenoppdage den misjonerende dimensjonen i dåpens kall. Det arbeides for å videreføre misjon innen KEK.

f) Rapport fra Vennekapskonferanse i Ålesund 12-13.01.

Skriftlig rapport fra arrangørgruppa var vedlagt innkallingen. SMM kommer tilbake til vennskapssamarbeid i forbindelse med fellessamlingen.

g) Nytt fra daglig leder.

Daglig leder orienterte om at Else Lindeløv er ansatt som ny misjonskonsulent i Sør-Hålogaland. Omslaget til nye misjonsavtaleskjemaer er ferdig og ble vist fram. En DVD fra SMM-PA som presenterer misjon for ungdom er også ferdig.

h) Nytt fra partene

NMS er i en fase mellom to generalforsamlinger. Strategiarbeidet blir viktig og har tre fokus: Det overordnede: hva blir vår rolle/hovedsatsning framover. Grunnregler og retningslinjer: Det er tatt mange generalforsamlingsforslag som må tilpasses. Et samlivsetisk profildokument: *NMS* vil ta tydelige standpunkt og samtidig ta på alvor at en står i en sammenheng som en ikke kan løpe fra. Arbeidet er vanskelig, men prosessen er god. Det er mye å hente økonomisk hvis en makter å berøre. *NMS* lyktes i fjor med å komme inn i nye sammenhenger. Samtidig er det krevende å være en misjonsorganisasjon. Begrepet er problematisk i utgangpunktet, derfor må det gis et ansikt/profil. Dette er i endring i samfunnet, men ikke på samme måte i menighetene.

Areopagos er i ferd med å få sine første menighetsavtaler: Randesund og kanskje Notodden. Selvstendigjeringen av Tao Fung Shan går framover. Styret skal behandle en modell der en etablerer en stiftelse med representanter fra virksomhetene på TFS, *Areopagos* samt noen fagpersoner. *Areopagos* overfører en god del av kapitalen til denne stiftelsen. De beholder mindre deler av eiendommen selv. *Areopagos* prøver nå å kjøre en innsamlingsaksjon blant medlemmene. I Hong Kong er de involvert i kjøp og restaurering av en gammel, nedlagt kirke ved Lantao som den lutherske kirken ønsker å bruke til menighetslokale og diakonalt senter. Staben er seksjonert i fire avdelinger: administrasjon, norsk, dansk og asiatisk avdeling.

Normisjon. Generalsekretæren har vært i Ecuador og underskrevet samarbeidsavtale med to kirker, en spansk- og en indiansktalende. De går videre med lederopplæring i disse samarbeidskirkene, i form av en slags desentralisert bibelskole. Er også involvert i to diakonale prosjekter i indianerkirken. Det er viktig å holde på dette, bl.a. i forhold til urfolksengasjementet i menighetene i Finmark, med utgangspunkt i MiB-stipendet til Tana-Nesseby. I India ønsker man å gå videre til samme folkegruppe som en arbeider blant i Bhutan. *Normisjon* arbeider også med teltmakerstrategi, som nå konkretiseres ned til en utfordring i et bestemt land.

MKR har hatt møte med ledelsen i NORAD, spesielt om KUI. Samtalen handlet om internasjonalt engasjement i vid forstand, også KN og misjon. NORAD viste veldig stor interesse for Dnk's nye tiltak/relasjoner i forhold til tidligere misjonsland. De oppretter nå midler til miljøtiltak. Nye menigheter ønsker å komme inn i NNKR. Rådet viser vilje til å melde seg på en større arena, og til å prioritere mer lokale, økumeniske tiltak. LVF har rådsmøte/60 års jubileum i mars. I den forbindelse er det avtalt et møte mellom en indisk kirkeleder, *Normisjon* og Dnk. Det er viktig og gledelig. Presidenten i LVF, Mark Hansson kommer også til Norge. Organisasjonene får invitasjon til det. Vi opplever et konstruktivt samarbeid med KIA innen prosjekt Religionsmøte Og Menigheten. Dette skjer i flere sammenhenger.

Misjonalliansen arbeider med en ny markeds- og kommunikasjonsplan. De arbeider også med vedtektsendringer. Tone Lindheim, tidligere rektor på Bibelskolen, Hald, har begynt som ny utenlandsleder. NORAD kan komme til å fase ut Kina. De mener landet nå er i en situasjon der de må utfordres til å ta større ansvar selv. MA forstår dette, men arbeider allikevel med en plan for hvordan de kan opprettholde et arbeid i Kina uten NORAD-støtte. De sliter med å få utsendinger til Vietnam, det er mye lettere å rekruttere til spansktalende land. MA går mot et lite overskudd i -06.

Tibetmisjonen er sterkt berørt av NORADs holdning til Kina. Tibetprosjektet fikk først ikke fornyelse fra kinesiske myndigheter, men så to nye år etter mye påtrykk lokalt og nå signal om at det muligens ikke vil bli nye midler fra NORAD. Det er dramatisk; Kina er et viktig land for dem. Kinasatsningen rommer imidlertid også et miljøprosjekt. De opplevde da å få midlertidige midler p.g.a. miljøprofilen, men må avvente evalueringen av totalpakken før de vet noe om fortsettelsen. I Nepal arbeider de med fred og forsoning. Bakkumari kommer til sommermøte. Rolf Gunnar Heitmann skal ha bibeltimer om samme tema. Sendte ut en ekstra innsamling i Tibetneren i desember og fikk god respons. Regnskapet gikk allikevel noe i minus.

Sak SMM 19/07 Innspill til strategiplan SMM 2008-2010

Saksdokumenter:

- Saksframlegg fra daglig leder, Strategiplan 2005-2007.

Fra behandlingen:

Partene innledet etter tur om deres hovedsynspunkter på SMMs strategi 2008-10:

Tibetmisjonen

Har ikke merknader til hovedmål 1+2 i gjeldende plan, men spørsmål og innspill til 3. 3.1: Hva har vært gjort? Skal dette fortsatt være et satsingsområde? 3.2: Utgår. 3.3: Skal dette fokuseres videre på. Vi driver jo ikke med religionsdialog, men misjon. Nytt punkt: En særlig aktuell utfordring både for kirken og misjonsorganisasjonene er miljøvern. FNs klimapanel har nettopp sluppet sin rapport om klimaet og den trusselen dette utgjør for verdens nære fremtid. Konsekvensene av klimaendringene vil ramme de fattige aller hardest. Kan vi som kirke og misjonsorganisasjon fremstå som troverdige uten å ta dette på alvor? Forvaltning av skaperverket er en viktig innfallsvinkel til misjon i tibetansk-buddhistiske og hinduistiske områder.

Misjonsalliansen

Målet er å vekke misjonsinteressen generelt i menighetene og bruke prosjektene som midler til det. For å få til det er det viktig å nå ansatte og menighetsråd bedre enn til nå. Mange vet ikke hva SMM er og står for. Vi må rette oss konkret mot dem. Ønsker også en strategi for å få ned kostnadene i Norge. Opplever at engasjementet er kostbart i forhold til hva en får igjen. Videre ønsker MA en strategi for ansettelsen av misjonskonsulenter.

MKR

Legger til grunn Kirkemøtets vedtak som har konkrete oppfordringer både til menigheter, BD og sentralkirkelige råd. Et hovedperspektiv er bedre kontakt mellom det SMM og MKR jobber med overfor bispedømmene og i økumenisk sammenheng.

”KM ber de sentralkirkelige råd styrke sammenhengen mellom misjon, økumenikk og internasjonal diakoni i samarbeid med bispedømmene”. Det andre perspektivet er: Hvordan få fram enda tydeligere at misjon er hele kirkens ansvar. Å være menighet er å være en del av et verdensvidt kirkelig fellesskap, som også er et solidarisk fellesskap. Misjon handler om mer enn ”å støtte en misjonsorganisasjon”. Ser gjerne hvordan miljøprofilen kan trekkes mer inn i misjonsforståelsen. Det er et evangelium i troen på at Gud kan gjenskape denne verden. NORADs bidrag er viktig, men kirkens/misjonens egen motivasjon er og viktig. Lokaløkumenikk innen NNKR og samarbeid med innvandrermenigheter er viktig for MKR. Ved at våre menigheter får mer kontakt med dem, øker det forståelsen for misjon/den verdensvide kirke.

Normisjon

Visjon og verdier ligger fast, og på sett og vis hovedmåla. Den nåværende planens svakhet er at den blir oppramsende og litt pregløs. Kan det finnes måter å lage den på som mer fronter hovedsakene? Hvordan skapes misjonsengasjement i menighetene. Må ha en skikkelig gjennomgang av SMM-organisasjonsmodellen: stillinger, økonomi, de regionale rådene. Ønsker ikke å lage en detaljert handlingsplan, men mer et overordnet dokument som viser hva SMM handler om.

Areopagos

1. Misjonal kirke: Prosjektet MiB er formelt avsluttet. Imidlertid er det en sak kirkelig ansatte og misjonskonsulenter fortsatt er opptatt av. Det arbeides med drømmen om å skape et senter for menighetsutvikling, i samarbeid med flere, og vi støtter dette initiativ. Men SMM lokalt og misjonskonsulentene spesielt har spilt en så sentral rolle i å sjøsette saken at de bør oppmuntres til å ta saken videre. SMM bør derfor gjøre aktivt bruk av det foreliggende materiale, kanskje utarbeider noe til videreføring og drøfte med misjonskonsulentene om vi i 2008 skal invitere til en spenstig workshop, hvor det blant annet blir presentert illustrasjoner fra det globale Sør.
2. Misjonsavtaler: I forbindelse med at Areopagos nå får de første avtaler hører vi at det var spennende med et prosjekt som ikke likner på det tradisjonelle misjonsopplegg. Det er et tema vi burde se kritisk på i 2008: Hva slags prosjekt og misjonsavtaler er mest relevant i fremtiden? Er det behov for større kreativitet?
3. *Misjonsteologien*: Våre regelmessige samtaler innen SMM er mer viktige enn vi er klar over. Det er ikke så mange fora hvor man seriøst samtaler om så store ting. Er det et område hvor vi, evt. i samarbeid med andre burde ta nye og litt større initiativ? En årlig åpen konsultasjon i regi av SMM? Eller en publikasjon som NOTM kunne stå bak? Jeg var selv involvert i temaet ”Misjonsmotivasjon”; det skapte en del samtale, og siden har Rolf skrevet en artikkel til LK—mitt svar kommer i neste nummer.
4. *Forventningsbrev*: Vi er spent på hvordan dette fungerer, hvilken innflytelse det har på lokale valg. For oss er den lokale oppfølging av disse forventninger en av flere viktige komponenter, når vi i 2008 skal vurdere vår fremtidige relasjon til SMM.

NMS

Arbeidet med gudstjenestefornyelse må være et hovedfokus. Misjon er en naturlig del av gudstjenesten. Det som skjer i gudstjenesten ”setter dagsorden” i kirken. NMS er opptatt av misjonal kirke. Arbeider aktivt med dette også gjennom andre fora inn mot Dnk. Misjonsavtalene som inngås med menighetene vil også kunne gå på menighetsutvikling. Det er viktig å holde sammen en misjonal kirketenkning og global misjon. SMM bør og jobbe med misjonsspiritualitet. Det er viktig å utforme noe som kan overstige skillet mellom det misjonale og diakonale. For eksempel at misjon også er opptatt av skaperverket.

Etter innleggene fra medlemsorganisasjonene la *daglig leder* fram en skisse over hovedmål relatert til målgrupper, og spurte om denne formen imøtekommer ønsket om en klarere og mer pregnant strategi.

Vedtak:

1. *SMM ber daglig leder arbeide videre med strategiplanen på bakgrunn av skissen til hovedmål.*
2. *SMM ber daglig leder innarbeide de innspill som kom fra medlemmene.*
3. *Utkast til strategiplan legges fram på fellessamlingen.*

Sak SMM 20/07 Arbeidsformen i de regionale SMM-utvalg slik misjonsorganisasjonene ser det

Saksdokumenter:

- Saksfremlegg fra daglig leder.

Fra behandlingen:

KR/MKR ga i AU uttrykk for at det er vanskelig for dem å mene noe om arbeidsformen i de regionale SMM-utvalgene på vegne av bispedømmerådene. Derfor handler saken i denne omgang om arbeidsformen i de regionale SMM-utvalgene *slik misjonsorganisasjonene ser det*. Misjonsorganisasjonene innledet til temaet etter tur.

Vedtak:

- 1) *SMM ber daglig leder utarbeide et notat som oppsummerer samtalen.*
- 2) *Dette legges til grunn for en videre drøfting av arbeidsformen i de regionale SMM-utvalgene på fellessamlingen.*
- 3) *Daglig leder ber misjonskonsulentene ta opp med sine utvalg: hva fungerer godt og hva fungerer mindre godt - og rapportere om dette på fellesamlingen.*

Sak SMM 21/07 Føringer til forventningsbrevet 2008

Saksdokumenter:

- Saksfremlegg fra daglig leder, Forventningsbrevet 2006-2007.

Fra behandlingen: SMM hadde en kort samtale om saken.

Vedtak:

Saken tas opp igjen når vi har tilbakemeldinger fra de regionale SMM-utvalgene.

Sak SMM 22/07 Aksjon håp/misjonsofringer i menighetene

Saksdokumenter:

- Notater og tallmateriale innhentet fra aksjonsleder Marius Hammer.

Fra behandlingen:

Daglig leder viste til debatten som har vært i Vårt Land om misjonsofringer generelt og Aksjon håp spesielt. Han har gått i gjennom Alf Salvesens offertall for Oslo/Oslo Omegn. Materialet er for spinkelt og har for mange feilkilder til at det kan trekkes velbegrunnede konklusjoner ut fra det. Men Salvesen har satt søkelys på to tendenser som trolig gjør seg gjeldende: At ofringer til eksterne formål er under press når overføringene fra fellesrådene minker, og at noen menigheter oppfatter ofringer til misjon som støtte til bestemte organisasjonsmessige anliggender.

Når det gjelder Aksjon håp er det en bemerkelsesverdig trend at offerstatistikken viser særlig lave tall i bibelbeltet. Akershus topper statistikken! Dette indikerer at årsakene til det svake sluttresultatet er svært sammensatte. I samtalen ble det bl.a. pekt på at aksjonen kommer så sjelden at man må bygge fra skrætsj hver gang. Offersøknaden kom til menighetene lenge etter at offerlistene var fastsatt. Komiteen i Oslo tok det som en selvfølge at prestene/MR tok dette inn. Det var god respons på dørene. Det var først og fremst svikt i bøssebærere, både i bedehusland og i menighetene i andre områder. Aksjon håp har et lokaløkumenisk potensial som ikke er tatt ut. Det ville være godt for lokaløkumenikken at man ikke bare samler inn til diakoni, men og til misjon. Kanskje misjonsprofilen skulle bli tydeligere ?

SMM fattet ikke vedtak i saken.

Sak SMM 23/07 Misjonsteologisk samtale

Kjetil Aano innledet til samtale over temaet: Holistisk misjon – og forholdet til det politiske. Innledningen er vedlagt referatet.

TL-ref

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i STL 30. januar 2007 i Christian Kroghsgt 32B hos Buddhistforbundet.

Til stede:

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Robert Hercz	Det Mosaiske Trossamfund
Sven Thore Kloster	Den norske kirke
Sumeet Singh	Gurduara Sri Nanak Dev Ji
Marit Kromberg	Nye Norges Kristne Råd
Ørnulf Steen	Nye Norges Kristne Råd
Dag Nygård	Nye Norges Kristne Råd
Gopal K. Sharma	Sanatan Mandir Sabha
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Kristin Mile	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Karima Solberg	Islamsk Råd
Are Svendsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Anders Huuse Kartzow	Koordinator (ref.)

Før møtet: Marit Kromberg, Nye Norges Kristne Råd, innledet til samtale om konsensus.

- Tilbakemelding på at dette var en viktig samtale og at det er behov for å snakke sammen om hvordan man kan få eierskap til beslutninger i Rådet.

1 Godkjenning av innkalling, saksliste og saker til eventuelt

- Ingen merknader til innkalling, saksliste.

2 Godkjenning av STL-referat fra 28. november

STL-ref 281106

- May Lisbeth deltok på STL-møtet 281106
- I sak 4.3 skal det være Johansen og ikke Jakobsen

3 Referater

AU-ref 121206.

Prosessen rundt eventuelt medlemskap i WCRP ble diskutert.

- Det ble fremhevet at det er viktig også å se dette i sammenheng med Oslokoalisjonen (OK) og hvorvidt OK og WCRP løper samme ærend.
- WCRP søker å etablere inter-religiøse råd i ulike land og ønsker at STL kan ivareta den norske grenen.
- Forslag om å invitere generalsekretær i WCRP til møte i STL. AU vil arbeide videre med denne saken.

AU-ref 230107 sendes ut til neste AU-møte.

4 Orienteringssaker

1. Postliste 221106-250107 ble tatt til orientering
2. Dag Nygård orienterte kort om Oslo-koalisjonen.
  - OK har ansatt ny koordinator og arbeider med kursopplegg oversatt til Indonesisk om religionsfrihet med mer. Handlingsplan foreligger snart og blir oversendt STL.
3. HL-senteret.

Rådsmøtet hadde fått tilsendt punkter fra strategisk plan for HL-senteret i forkant av møtet. Britt Strandlie Thoresen orienterte om planene.

  - 2007-2010 vil et av hovedmålene for HL-senteret være å løfte frem L-delen (les livssynsminoriteter). Det arbeides med å utrede et forslag om nybygg som kan fungere som et konferanse- og utstillingssenter med mer som kan styrke L-profilen. Her er det planer om en permanent utstilling om tros- og livssynsmangfoldet i Norge.
  - B.S.Thoresen kommer tilbake til rådet med flere detaljer om planene når det er blitt mere konkretisert.
  - Tilbakemelding om at HL-senteret også må ha fokus på eldre norsk historie og tros- og livssynsminoriteters stilling da (les frikirkene, fritenkere osv.)
  - Forslag til styrking av L-søylen kan sendes Britt S. Thoresen, nsanor@bahai.no
4. La oss gå et stykke vei sammen (<http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=117915>)
  - Mulighet for å melde seg på. Alle er velkomne. Ingen påmeldingsavgift. Første møte 14. februar.
5. Underveishøring Bostadutvalget 26. februar kl 13-15.
  - Mulighet for å melde seg på til bostadutvalget@kd.dep.no (med kopi til STL). Bostadutvalget ønsker presentasjoner begrenset til 3 minutter av synspunkter på utvalgets arbeid med utkast til formål med opplæring. Forslag til andre formuleringer er velkomne.
6. Stat-kirke seminar 7. mars.

Stat-kirke seminar finner sted i Kirkens Hus fra klokken 1230. Ingvill Thorsen Plesner holder ett av innleggene som vil handle blant annet om hvordan Gjønnes-utvalgets flertallsinnstilling ivaretar våre menneskerettslige forpliktelser. Mer informasjon kommer senere.
7. STL-årsmøte 28.mars.

Vertskap for årsmøtet er enda ikke klart.
8. STL-forum om Bostadutvalget 19. april.
  - Finner sted på Grønland Kulturstasjon, Tøyenbekken 5, klokken 19-21.

5 Organisasjonsutvikling

På bakgrunn av utsendte organisasjonsnotat diskuterte Rådet forslag til endring i arbeidsform.

1. Utvide til heldagsmøter en gang i halvåret:

Hovedinnvingen var blant annet at:

- Rådets medlemmer ble mindre kjent med hverandre. Rådsmøtene er

møteplassen for rådets medlemmer og dette er viktig. De som er lite med kan oppleve at det er enda vanskeligere å komme inn i sakene.

- Vanskelig å få aksept hos arbeidsgiver for å ta fri en hel dag.
- STL blir mindre dagsaktuelle når det tar lang tid mellom hvert møte.
- Det er viktig at Rådet kan jobbe også med helt konkrete utfordringer, og at dette ikke overlates bare til AU.
- Det finnes andre måter å ordne problem knyttet til at Rådsmøtene blir for detaljfokuserte, for formelle og for lite inkluderende. (Les: rydde dagsorden, ta unna referater og lignende i forkant av møtet osv, ta runde der alle må si noe i plenum)

Argumentene for var blant annet:

- At et dagsmøte gir bedre mulighet til å bli kjent med hverandre og kan dermed skape bedre klima for åpen samtale.
- AU kan ta seg av de administrative utfordringene og rådsmøtene blir et forum for de prinsipielle diskusjonene
- Bruk av e-post for å ivareta behov for raske avgjørelser.
- Administrativt krevende å arrangere 6 møter i året når saker skal forberedes etc.

2. Utvide AUs arbeidskapasitet. Åpne for 6 medlemmer i AU.

Hovedinnvendingene var blant annet:

- Med 6 medlemmer kan Rådsmøtet bli et B-lag.
- Hvordan ivareta representativitet i AU. Hvem skal være med i AU.
- I STL må beslutningsmyndigheten ligge i Rådet

Argumenter for var blant annet:

- Øke STL/sekretariatets administrative kapasitet.
- Gjøre AU mer handlekraftig i forhold til ad-hoc saker. (Dette forutsetter at beslutninger om hva STL skal mene i bestemte saker forankres i Rådet gjennom e-post. STL forlater ikke prinsippet om at avgjørelser skjer gjennom konsensus).

3. Religionspolitisk og sosial-etisk arbeidsgruppe

Hovedinnvending var blant annet:

- Det må gjøres tydelig hva som er hensikten med disse gruppene og hva de skal gjøre vis a vis Rådet.
- Manglende kapasitet hos medlemssamfunnene til å være aktive i slike grupper

Argumentene for var blant annet:

- Mer forberedte og forankrede diskusjoner om religionspolitiske og sosial-etiske spørsmål i rådet. (arbeidsgruppene får en forberedende diskusjon vis a vis Rådet).
- Ulike interesser i Rådet i forhold til hva man ønsker å arbeide med. Ulike arbeidsgrupper kan ivareta at ulikt engasjement får utløp.
- En arbeidsgruppe kan være et mindre krevende forum å diskutere utfordringer og problemstillinger i. Kan gjøre diskusjonene mer åpne.

I retningslinjer for tilskudd ble en presisering knyttet til kriterier for tilskudd tatt inn av Rådet. Lokalt dialogforum må bestå av minst 3 medlemmer og *bestrebe seg på å inkludere flere*” (eller lignende formulering)

- Retningslinjer for tilskudd til lokale dialoger ble vedtatt av Rådet.

- Mandat referansegruppe lokale dialoger ble vedtatt av Rådet

7 **Høringsuttalelse om kulturlov**

Se høringsbrev og notat på:

http://www.odin.dep.no/kkd/norsk/dok/hoering/paa_hoering/043041-080134/dok-bn.html

I utkast til hørings svar ble det foretatt enkelte språklige justeringer av Rådet.

- Hørings svar kulturlov ble vedtatt av Rådet

8 **Søknad 2008**

Søknad og budsjett 2008 ble sendt ut samme dag som rådsmøtet til foreløpig orientering før årsmøtet. Rådet ble orientert om utkast til søknad 2008.

Mange av rådets medlemmer stilte spm.tegn ved om det var behov for en så ekspansiv søknad (3 årsverk). Blant annet fordi:

- Det ville være mer hensiktsmessig at Rådet konsoliderer virksomheten etter å ha vært budsjettvinnere i flere år. Dette også sett i lys av behov for å finne ut hva STL skal være.

- Det kan virke fremmedgjørende i forhold til medlemmene å ha et for stort sekretariat i drift.

- En ekstra stilling må legitimeres og det kan være krevende om man ikke vet om det er et reelt behov for det.

- Medlemsorganisasjonene kan ivareta nødvendig juridisk kompetanse (les HEF, Dnk osv)

De som talte for argumenterte ut ifra at:

- tros- og livssyns politikk er et voksende og til dels nytt felt for mange. Behov for å bygge opp kompetanse.

- viktig å sende signal til bevilgende myndigheter tidlig.

- viktig å ha en stilling som ivaretar juridisk kompetanse i sekretariatet.

- en jurist eller tilsvarende som ser på helheten i tros- og livssyns politikken.

- kan gjøre STL mer proaktive og yte viktig bistand overfor medlemssamfunnene når det gjelder utredninger på det livssynspolitiske området.

9 **Møteplan for rådsmøter STL**

- 28. mars (årsmøte og påfølgende rådsmøte).

- 30. mai.

Noen har notert 23. mai som rådsmøte, men denne går ut til fordel for 30. mai.

10 **Eventuelt**

Det var intet til eventuelt.

Anders Kartzow, koordinator

Oslo, den 31. januar 2007

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Styreleder Bente Sandvig 23 15 60 54 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i STL 28. mars 2007 i Bergstien 13 hos Det Mosaiske Trossamfund

Til stede:

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Shantana Berg	Buddhistforbundet
Sven Thore Kloster	Den norske kirke
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Bjørn Jansen	Holistisk Forbund
Sidsel Smith Meyer	Holistisk Forbund
Kristin Mile	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Karima Solberg	Islamsk Råd Norge
Asghar Ali	Islamsk Råd Norge
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Dag Nygård	Norges Kristne Råd
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Gopal K. Sharma	Sanatan Mandir Sabha
Gisle Bie	Kristensamfunnet
Kirsten Thomassen	Kristensamfunnet

- 1 **Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt**
Dagsorden godkjent. To saker til eventuelt.
- 2 **Godkjenning av STL-referat**
STL-ref 300107 – godkjent
- 3 **Referater**
AU-ref 270207 – ingen kommentarer
- 4 **Orienteringssaker**
  1. Postliste 250107-260307.
- I postlisten var brevet fra HL-senteret datert januar 2007 med anbefaling av Britt S. Thoresens kandidatur til HL-senterets styre ikke med.
  2. Oslo-koalisjonen
  3. HL-senteret
Utkast til ny strategiplan for HL-senteret var sendt ut på forhånd.
Tilbakemeldinger på denne gis til Britt S. Thoresen
HL-senteret arrangerer "gud og fedrelandet" (13. april), der tema er knyttet til stat-kirke.
  4. Referansegruppe for lokale dialoger. Informasjon om referansegruppen var sendt ut på forhånd.
  5. STL-forum 19. april om formålet med opplæringen. Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=128986>

6. La oss gå et stykke vei sammen 23. april. Paulus kirke/emmaus
7. Kurstilbud ved UiO: Å være religiøs leder i det norske samfunnet

5 Søknad 2008

Søknad 2008 var sendt ut på forhånd.

- Rådet vil ikke be om en ekstra stilling i søknaden for 2008 til KKD. STL vil i søknaden likevel signalisere at vi vil øke aktivitetsnivået for STL. Det overlates til nye AU å slutføre søknaden til KKD.

6 Eventuelt

- Dag Nygård ble utnevnt som leder av arbeidsgruppen som skal arbeide med en tekst som viser behovet for en samlet tros- og livssynspolitikk i Norge. Arbeidsgruppa ble nedsatt på rådsmøtet 30. mai 2006 og har som medlemmer Per Tanggaard, Shoaib Sultan, Bente Sandvig, Sumeet Singh og Dag Nygård.
- Kristin Mile etterspurte en STL-uttalelse knyttet til kirkeministerens fremstilling av resultatet fra 2. høringsrunde i stat-kirke høringen.

Oslo, den 13. april 2007

Anders Huuse Kartzow
koordinator - STL

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

styreleder Jan Benj. Rødner   koordinator Anders Kartzow

Referat fra Årsmøtet i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Dato: 28. mars 2007, fra klokken 1630-20.00

Vertskap: Det Mosaiske Trossamfund; Bergstien 13, 0172 Oslo

Til stede:

Rådet:

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Shantana Berg	Buddhistforbundet
Olav Fykse Tveit	Den norske kirke
Sven Thore Kloster	Den norske kirke
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Robert Hercz	Det Mosaiske Trossamfund
Bjørn Jansen	Holistisk Forbund
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Kristin Mile	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Karima Solberg	Islamsk Råd Norge
Asghar Ali	Islamsk Råd Norge
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Dag Nygård	Norges Kristne Råd
Ørnulf Steen	Norges Kristne Råd
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Gopal K. Sharma	Sanatan Mandir Sabha

STLs observatørorganisasjoner:

Gisle Bie	Kristensamfunnet
Kirsten Thomassen	Kristensamfunnet
<u>Observatører:</u>	
Sidsel Smith Meyer	Holistisk Forbund
Shoaib Sultan	Islamsk Råd Norge
Marit Kromberg	Norges Kristne Råd
<u>Sekretariat:</u>	
Anders Huuse Kartzow	Koordinator (ref.)
Mehda Ghalegolabi	Informasjonsmedarbeider STL

- 1 Godkjenning av innkalling og dagsorden**
Årsmøtet godkjente innkalling og dagsorden uten merknader
- 2 Valg av protokollunderskrivere**
Årsmøtets vedtak: Ørnulf Steen og Karima Solberg undertegner årsmøteprotokollen.
- 3 Årsrapport 2006**

Årsmøtereferat 2007

Årsmøtets vedtak: Årsmøtet vedtok årsrapport 2006

Det protokollføres at STLs årsrapport 2006 rapporterer frem til Årsmøtet 2007. Dette nevnes i innledningen til Årsrapport 2006

4 Regnskap 2006

Årsmøtets vedtak: Revisor godkjent regnskap og balanse 2006 godkjent.

5 Arbeidsplan 2007

Årsmøtets vedtak: Arbeidsplanen godkjent med følgende endringer.

- Til siste setning, første avsnitt, i arbeidsplan tilføyes (s. 4):
”, og vise betydningen av dialog i samfunnet”.
- Første setning i første kulepunkt under overskriften *Organisasjonsutvikling for å sikre bedre dialog*, endres til:
”STL vil legge til rette for at noen av rådsmøtene blir lengre møter, og at antall rådsmøter i året til vanlig er 4.”
- Under overskriften *Annet*, andre kulepunkt, tredje setning, endres til:
”STL vil arbeide for at HL-senteret skal ivareta perspektivet på tros- og livssynsminoriteter stilling i Norge, historisk og i nåtid.”

6 Budsjett 2007

Årsmøtets vedtak: Budsjett 2007 ble godkjent med følgende endringer.

- Kontingenten settes til 3000,- for medlemmer og observatører. Årsmøtet ber Arbeidsutvalget om å utrede til neste årsmøtet om kontingenten skal økes eller differensieres.
- Årsmøtet overlater til AU å fordele saldo på 251 000. Det protokollføres at Årsmøtet gir signal om at saldo kan disponeres til økte arrangementskostnader, diverse konsulent tjenester og møtekostnader til STLs råds- og andre møter.

7 Valg

Årsmøtets vedtak:

Leder (for to år): Bente Sandvig (Human-Etisk Forbund).

Arbeidsutvalg (for ett år): Espen Lynne Amundsen (Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige), Karima Solberg (Islamsk Råd Norge) og Sven Thore Kloster (Den norske kirke).

Oslokoalisjonen (for tre år): Senaid Kobilica (Islamsk Råd Norge).

HL-senteret (for tre år): Egil Lothe (Buddhistforbundet). Vara: May Lisbeth Myrhaug (Oslo Katolske Bispedømme).

Årsmøtet ber AU utarbeide retningslinjer for valg av representanter til Oslokoalisjonen og andre eksterne styreverv, der representanten(e) ikke sitter i Rådet samt rutiner og ordninger for informasjonsflyt og deltakelse i rådets møter.

8 Valgkomité

Årsmøtets vedtak:

- Dag Nygård, Norges Kristne Råd
- Kristin Mile, Human Etisk Forbund

Årsmøtereferrat 2007

- Sumeet Singh, Gurduara Sri Nanak Dev Ji

9 Medlemskap

Kristensamfunnets søknad om fullt medlemskap i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn var oppe som sak på årsmøtet 2006. Årsmøtet vedtok å utsette saken da "Rådet ville avvente strukturendringer i medlemsmassen og ta en bredere debatt om rådets fremtidige størrelse og representativitet." Årsmøtet vedtok videre at "Kristensamfunnet kan fortsette som observatør".

Årsmøtets vedtak: STL utsetter realitetsbehandling av denne søknaden til årsmøtet i 2008. Dette fordi den bredere debatten om rådets fremtidige størrelse og representativitet fortsatt er underveis og det er behov for avslutte denne debatten i 2007 før Kristensamfunnet gis et endelig svar på sin søknad.

Den norske kirke, Oslo Katolske Bispedømme og NKRs representasjon i Rådet:

Som følge av fusjonen mellom Norges Frikirkeråd og Norges Kristne Råd i september 2006 er det kommet forslag om at Den norske kirke og Oslo Katolske Bispedømme fortsetter sin direkte representasjon i Rådet, og at Norges Kristne Råd tar Norges Frikirkeråds plass i Rådet.

Årsmøtets vedtak: STL utsetter realitetsbehandling av denne saken til årsmøtet i 2008. Inntil videre beholder Den norske kirke og Oslo Katolske Bispedømme sin direkte representasjon i Rådet, mens Norges Kristne Råd ivaretar Norges Frikirkeråds representasjon i Rådet. På bakgrunn av den bredere debatten omkring organisasjonsreformer i STL i 2007 fremmer NKR en søknad om en hensiktsmessig representasjon i STL til årsmøtet i 2008.

AU forbereder denne saken i god tid før neste årsmøtet i forhold til den totale organisasjonssammensetning i STL.

Oslo 25. april 2007

Anders Huuse Kartzow
koordinator

Karima Solberg (s)

Ørnulf Steen (s)

**Referat fra møte i Nasjonalkomiteen for Det lutherske verdensforbund
08.03.2007**

Til stede:

Fra Frikirken: Terje Solberg

Observatører:, Kjell Bertel Nyland (Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet), Atle Sommerfeldt (Kirkens Nødhjelp, fra kl. 1650).

Fra Mellomkirkelig råd: Berit Hagen Agøy, Benedicte Aschjem, Ernst Baasland, Ingrid Vad Nilsen, Erlend Rogne, Vidar Kristensen, Sven Oppegaard, Olav Fykse Tveit og Helge Aarseth

Forfall:

Mirjam Bergh (Frikirken), Kåre Rune Hauge (NKSS), Adelheid Firing Hvambdal (Norges KFUK-KFUM), Knud Jørgensen (Areopagos), Marit Lindheim (Kirkens Nødhjelp), Grethe Raddum (Tibetmisjonen), Leif Gunnar Sandvand (Frikirken), Rolf Steffensen (MKR/AU), Kjetil Aano (NMS), Rolf Gunnar Heitmann (Den norske Israelsmisjon), Rolf Kjøde (Normisjon).

01/07 REFERAT FRA MØTE 12. DESEMBER 2005

Det var ingen kommentarer til referatet.

Vedtak:

Referatet godkjent.

02/07 BOLIGPROSJEKTET PÅ OLJEBERGET - Oppfølging av vedtak

Komiteen drøftet planene kort.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen støtter fortsatt boligprosjektet på Oljeberget og det norske engasjementet i den sammenheng.

03/07 ØKUMENIKK I DET 21. ÅRHUNDRE

Det ble påpekt at det for tiden ikke brukes så mye energi direkte i dette arbeidet, men strukturendringer skjer, bl.a. i forholdet til agencies. Det vil kunne skje en del i forbindelse med felleskomiteen mellom KV og de konfesjonelle verdensfamiliene, bl.a. i utforskningen av en ny form for økumenisk generalforsamling.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen tar saken til etterretning. Den anser en videre utvikling på dette området som svært viktig og ber om at det blir formidlet til LVFs sekretariat.

04/07 ETABLERING AV ACT DEVELOPMENT. Status og fremtid.

Det ble vist til en frykt blant kirkene i sør for at de blir satt på sidelinjen i utviklingen av ACT Development. For å være medlem må en kirke ha "significant track record in development work". Frikirken og Dnk bør sammen si til KN at kirkene må være partnere. Det er kirkenes kall å stå sammen i dette arbeidet. Noen av de kirkene som er med, er representert gjennom sine hjelpeorganisasjoner. KN er medlem av eksekutivkomiteen. Det er 14 000 ansatte i hjelpeorganisasjonene. Spørsmålet er hvordan dette kan fungere. Alle medlemmer i LVF kan være med i ACT International hvis de lar seg registrere. Det er ikke tilfelle i ACT Development. Dette kan løses enten ved at LVF oppgir noe av sin privilegerte stilling eller at en velger en dobbel modell for deltakelse. KV er institusjonelt leder av styret i inntil fem år.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen legger vekt på kirkenes rolle i internasjonalt kirkelig utviklingsarbeid og anmoder om at Dnk og Frikirken sammen gir uttrykk for dette overfor ACT Development og LVFs sekretariat.

05/07 LVFs KONFERANSEUTTAELSE OM DIAKONTJENESTEN.

En internasjonal konsultasjon om diakonatet ble arrangert av LVFs studieavdeling i São Leopoldo, Brasil, i november 2005. Fra norsk side deltok Stephanie Dietrich. Uttalelsen derfra, "The Diaconal Ministry in the Lutheran Churches", reflekterer noe av utviklingen på området blant LVFs medlemskirker, og svarer langt på vei til den refleksjonen som har vært utviklet i Norge.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen mottar konferanseuttalelsen med tilfredshet, og ber om at dette blir formidlet til LVFs sekretariat.

06/07 LVFs KONFERANSEUTTAELSE OM KRISTNE OG MUSLIMER

En internasjonal konsultasjon om relasjoner mellom kristne og muslimer ble arrangert av LVFs studieavdeling i Breklum nær Hamburg i desember 2006. Uttalelsen "Beyond Toleration. Toward Deeper Relationships with Muslims" legger vekt på den høye grad av integrasjon som har gjort seg gjeldende mange steder, både historisk og aktuelt. Uttalelsen er positivt mottatt i Norge og bidrar konstruktivt til nytenkning.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen mottar konferanseuttalelsen med tilfredshet og ber om dette blir formidlet til LVFs sekretariat.

07/08 PROSEDYRE FOR HØRING OG VEDTAK AV "TO KIRKER - ÉN TRO"

I Frikirken vil høringsprosessen vare frem til midten av september. Hvis en avgjørelse skulle vært tatt i år, måtte den vært fattet av Synodestyret. Ved en utsettelse til neste år kan saken legges frem for Synodemøtet. Alle menighetene vil da kunne uttale seg og støtte et vedtak. Enighet i Synodestyret om at det som står, ikke skaper problemer. Homofili-saken lurer som problem i bakgrunnen. Men den debatten vil Frikirken ta selv.

MKR har vedtatt at avtalesaken bør komme opp på KM i 2008 som vil finne sted kort tid etter Synodemøtet. Ønskelig med felles bearbeidelse av høringsresultatene, siden avtalen har sitt utspring i Nasjonalkomiteén. Avtalen har også interesse innenfor LVF fordi den viser hvordan kirkefelleskapet som allerede eksisterer mellom medlemskirker, kan styrkes og materialiseres.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen er tilfreds med den skisserte prosedyre for vedtak i 2008, og ser frem til felles bearbeidelse av høringsresultatene.

08/07 LVFs RÅDSMØTE I LUND

A. Vedrørende tema, 60-års feiring, kirkeledermøte

Følgende momenter kom frem under samtalen:

- Den gamle communio-diskusjonen dukker opp. Uklarhet omkring hvorvidt LVF er en kirke eller en organisasjon som hjelper kirkene i deres felles bestrebelser på å nå visse mål.
- Dilemmaet når det gjelder dialogene, er faren for dubletter, for eksempel gjennom Leuenberg. Men bare LVF kan føre dialog på vegne av den lutherske tradisjon. Det er de små dialogene som er problematiske fordi de driver med en annen metodologi.
- Merkelig at vi ikke tenker på å spørre andre lutherske kirker om deres arbeid med gudstjeneste og trosopplæring.
- Det er nettopp fordi alle kirkene sliter på disse områdene at vi må stå sammen.

B. Praktiske spørsmål

- Dokumentene kom altfor sent. Dette gjorde det umulig for kirkene å ha forberedende prosesser hjemme forut for rådsmøtet.

C. Strategisk plan

- Den strategiske planleggingsrapporten er så vidt svak at den kanskje ikke vil føre til så mye mer enn å legge press på fornyelseskomiteén.
- Rapporten passer bedre på kirker og bevegelser enn på en organisasjon av LVFs type. Positivt med prioriteringene. Man spenner vidt, i tråd med Winnipeg. Men organisasjonen er tenkt som et samrådingsorgan.
- Oppmerksomheten går lett i retning av det alle kirkene holder på med. Det som mangler er fokus på gudstjenesteliv og teologi, blant annet dialogene. Når disse områdene ikke kommer klart med i "programmatic goals", vil de lett forsvinne. En uro på dette feltet er nokså bred, bl.a. i Tyskland. Strategisk å se på programplanene i lys av dette.
- Dnk bidrar til A-budsjettet og til de delene av B-budsjettet som det er vanskelig for KN å bidra til.
- LVF er for mange kirker et verdensomfattende uttrykk for hvem de selv er. Gjelder dette bare kirkene i sør, eller er LVF viktig også for oss? Blir LVF mindre betydningsfull for oss fordi de ikke driver med ting som er viktige for oss?

- I rekonfigureringen handler det om å dyrke det som er viktig for en global kommunion å gjøre. Alle driver med advocacy og development. Mens kanskje er det de teologiske samtalen, gudstjenestelivet o.a. som er med å dyrke frem en global luthersk identitet og burde styrkes.

D. Fornyelseskommisjonen

- Mens den strategiske planleggingen sikter fire år frem i tiden, sikter denne prosessen 30 år fremover. Det tenkes at anbefalinger skal legges frem for rådet som så legger det fram på neste generalforsamling.
- Et tre dagers møte ble holdt på Bossey, med bare Noko til stede fra staben. God diskusjon. Atle Sommerfeldt representerte agencies, såvel som Den norske kirke. Han hadde lagt vekt på evangelisering og reist spørsmål om hvordan strukturene skal være.
- Er det grunn til å ha et luthersk verdensforbund? Hva er det å være luthersk? Hvordan er dette i forhold til andre kirker og andre religioner? Hva skal LVF gjøre?
- Litt bekymringsfullt at neste møte i fornyelseskomiteen først er berammet til nyåret neste år. Men alle kirkene skal forespørres.
- Felles generalforsamling med andre er noe en er enig om å ha. Kirkene må tenke ordentlig på hva det er å være luthersk, og hva det vil si å være medlem av et verdensforbund. Dnk og Frikirken må tenke på dette sammen.
- Noe av det vi ser som viktigst i LVF, er det som er vanskeligst å finansiere.
- LVF bør vurdere å gå tilbake til en avdeling for kirkesamarbeid og evangelisering. Arbeidet handler nå mye om bistand. Det er vanskelig at det helhetlige kirkelige ansvaret forsvinner.
- Hvem er villig til å utruste kirker til å invitere til dåp osv. globalt. Nesten bare i Norge at misjonsorganisasjonene gjør det. Det blir lett til at misjonsorganisasjonene ivaretar det som egentlig er kirkenes ansvar.
- I neste runde må vi komme med operative forslag. Hvis en definerer LVF som communio, må en finne frem til hvordan vi kan samarbeide om det vi alle driver med, gudstjeneste, dåp osv.
- Er det klima i kommisjonen for å bevege seg i denne retningen?

E. Rapporten om "Family, Marriage and Human Sexuality"

- Rapporten om seksualitet: Hvordan skal kirkene forholde seg til denne problematikken? Dokumentet er rimelig avbalansert.
- Det som står i disse dokumentene skal ikke skape problemer i Frikirken. Frikirken har enda ikke tatt stilling til om homoseksualitet er kirkesplittende eller ikke.
- Dokumentene om diakoni og om seksualitet er interessant lesning fordi de viser oss hva luthersk teologi er.

F. Erklæring om tilsynsembetet

- Dokumentet om tilsynsembetet er ment å skulle vedtas som uttrykk for LVFs syn.

G. Urfolk. Forholdet til KVs og LVFs arbeide

- Den norske kirke bidrar økonomisk til at urfolk-desken kan gjenoprettes innenfor KVs sekretariat i Genève.
- I tråd med Kautokeino-rapporten forventer Dnk at LVF særlig satser på urfolk-teologi.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen drøftet det forestående rådsmøte i Lund, og oppmuntret Helge Aarseth til særlig å følge opp de momentene som det er fokusert på.

09/07 BESØK AV LVF'S PRESIDENT. PROGRAM.

Olav Fykse Tveit orienterte om programmet.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen er glad for at LVFs president kommer til Norge og finner programmet rikholdig og interessant.

10/07 INTERNASJONALE BILATERALE DIALOGER MED LVF SOM PARTNER

1. Anglican-Lutheran International Commission
2. Lutheran-Mennonite Study Commission
3. Lutheran-Orthodox Joint Commission
4. Lutheran Reformed Joint Commission
5. Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity

Sven Oppegaard orienterte om dialogene, og la særlig vekt på dialogen med katolikkene og studiekommisjonen med menonittene.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen tar orienteringen om de bilaterale samtalene til etterretning, og understreker betydningen av at LVF viderefører arbeidet på dette området.

11/07 NESTE MØTE

Neste møte i Nasjonalkomiteen ble diskutert med ikke fastsatt.

12/07 EVENTUELT

Det ble diskutert hvorfor det er så stort forfall til Nasjonalkomiteens møter. Det ble vist til at det denne gang var et viktig møte i LVF som sto for døren, derfor hadde et godt fremmøte vært ønskelig.

Vedtak:

Nasjonalkomiteen understreker betydningen av sitt arbeid og oppfordrer alle medlemmer til å prioritere møtene.

